

CONSIDERACIONS

Els sistemes arbitraris

L'home és un animal racional, amb la condició que no l'ooliguin a raonar massa. És, així mateix, un animal polític — digué Aris- tòtil —, però sempre que la política no es presenti complicada en excés. Dels individus que componen una multitud, ara l'un, ara l'altre, s'aniran fatigant de pensar a mida que pensar es faci més difícil; és a dir, més necessari. I aquella multitud, quan ja hi hagi un nombre suficient de casos d'abandonisme intel·ligent, de sobte farà una virada en rodó i, llençant els seus ideals humans de claror,

bestial, també, el restabliment de la destralt com a eina d'execució de les penes de mort. Idea, de nou, dedicada a expandir una por mitjançant un espectacle truculent i ple de records de l'Edat mitjana. Al fons d'aquesta disposició hi trobeu el gust primari d'anar disfressat d'època, combinat amb el plaer adolescent de passar per «molt salvatge».

Els feixismes tenen una tara d'infantilisme. I això no és gens estrany, car per a ésser possible cal que, abans, els pobles hagin patit un procés de retorn a la infantesa. De

«Aquell nimbe de pedanteria...»

cercarà un refugi dintre l'home tenebrós i primari. I un cop dins d'aquest sistema, es barrejarà i s'embrigarà amb la seva mateixa violència. Car tota violència comença per violar, en primer terme, la consciència moral d'aquell que l'excita, per una llei del sentiment que vol que continuament tendeixi a exagerar la seva pròpia sinceritat, per adquirir una sinceritat més intensa. La voluntat, quan abandona l'enteniment i es refugia dins el sentiment, necessita dur al darrer extrem l'arbitrari. Només així arriba a fer-se la il·lusió de trepitjar terra ferma. La realitat, les veritats d'ordre superior, són els entrebancs, els perills. Car el món del somni té per somni el món de la vigília i mai no hi haurà entesa entre ambdues posicions de la mateixa natura humana.

No hi ha dubte que sense les complicacions de l'hora present, els homes haurien optat per una vida clara i una política tranquil·la i serena. Però un vent de torbació ha passat a través d'Europa. Llavors la gent, no tan solament no vol pensar, sinó que odia el qui pensa. Odia el mateix pensament. Creu que l'anti-pensament serà l'antídoto dels mals d'aquella hora difícil.

I l'anti-pensament és una cosa complexa que va escarnint, d'una a una, totes les inflexions de la raó; però capgirades. Això explica per què els actuals feixismes no s'han acontentat d'ésser uns governs de força; els cal també ficar-se dins l'esfera de la moral i del pensament privat. La violència no té aturador. Té per llei tornar-se una religió.

Això explica també tota la part accessòria i baldera dels feixismes alemany, italià i rus. Aquell nimbe de pedanteria que acompanya sempre l'obra dels governants tirànics. La preocupació de crear-se una mitologia i una metafísica. Tan bon punt el poble ha perdut els ideals, brolla arreu la mala herba dels mites i dels prejudicis. No ens sabem estar, col·lectivament, sense una teologia que ens parli d'una altra vida o del progrés indefinit de la present. Paradís celestial, o futur paradís social. Sempre la força genera una fe, i aquesta fe, al seu torn, genera una nova força.

També fa estrany en moments feixístics la presència d'un cert to pueril dins la política. Tot el ritual d'òpera, amb punyals brandats i gestos teatrals, que veiem per Itàlia. Tot l'infantil i tràgic anti-semitisme germànic, i els candorosos i gratuïts atapeïments de crani a propòsit de la raça ària pura que, amb tanta d'imaginació, fan els més asse- nyats propagandistes hitlerians. Criatura i

A la pàg. 3:

II Setmana Cultural Valenciana, per Enric Soler Codes

A la pàg. 6:

Dreta i esquerra, per Werner Wolff

renunciament a pensar i a voler, que són les característiques dels majors d'edat.

Tot govern tirànic divideix els ciutadans en dos categories: els bons i els mals.

La inversa d'això la donen aquells sistemes de govern que, de tant que matisen, arriben a perdre el sentit del color moral.

Però el resultat, en els dos casos, és igual. Una confusió de nocions. Una impunitat per a moltes persones i el rebaixament del to general de la vida dels països. Ambdós sistemes pacten amb el crim. Els uns l'empren com a instrument de govern. Els altres deixen que s'exerceixi.

Les bases de la violència són, doncs, la feblesa, l'infantilisme i la indeterminació. Per això la violència, no tan solament és injusta, sinó que descaracteritza els països on prepondera. Un país nomenat d'una manera arbitrària, immediatament deixa d'existir com a entitat superior; esdevé una turba multa, sense valor i es torna més fàcilment assimilable per les forces externes, encara que sembli una paradoxa. Però el fet és que, malgrat tots els nacionalismes furients, sempre ha estat, és i serà més fàcil de dominar per una potència estrangera l'Alemanya i la Itàlia que no pas la França. Perquè la força d'un país està, principalment, dins la seva consciència lliure. Poble esclau, poble que pot canviar d'amo.

De Dijous — a Dijous

El Palau adormit

Val a dir que la gent, la bona gent, no ha tingut mai gaire fe en l'administració de Justícia. Sempre s'hi ha vist, només, amb un criteri simplista, però no massa distant de la realitat, una manera de perdre diners tant si es guanya com si es perd, i una font d'in-acabables mals de cap.

Ningú no ha curat mai, començant pels interessats, de corregir aquest tòpic. Però, darrerament, el tòpic ha desaparegut per a fer pas a una altra mena d'opinió més greu.

I el Palau de Justícia no està gaire content. Cada vegada que es parla massa d'ell, l'edifici negros i cambodgià trontolla com si passés per la seva vora tota una corrua de cacions feixugulissims. «Per què s'han de fixar en nosaltres? — diuen els funcionaris, amb toga o sense —. I el poder judicial?» Acabat miren si poden fer la non-non fins un altre tràngol (que Déu ajorni per molts anys). I així, entre murmuris i badalls, avança la solemne carrossa de la Justícia. Avança, com el cavall del general Prim al Parc, sense bellugar-se del lloc. Però sempre hi ha la bella positura de les potes de bronze escultòric.

No faltà qui veia les Sales de l'Audiència plenes de jutges dormint amb la son dels justos. Senyal d'una consciència tranquil·la. No faltà qui s'adonava de la misèria en què era tingut el personal subaltern. No faltà qui no estava satisfet d'una pila de coses, que passen a cala Justícia. Però solia callar-ho, amb aquesta resignació un xic picardiosa característica de l'Espanya dels darrers Borbons, on la gent d'ordre en tolerava de totes. Però, malgrat la inèrcia dels sentiments que perpetua els costums, quan ja s'ha mort la font d'on rajaven, comença a néixer una anella d'or al voltant de Déu. Les togues s'ajugen; les barbes iremolen; els manegüms freguen el caire de les taules, i ningú no es troba al seu gust.

Ah, la bona justícia dels bons temps monàrquics!

Però, nosaltres ens diem: tots aquests senyors que estaven acostumats a treballar dormint, a tall de somnàmbuls, ja ho sabran fer desperts? La força del costum és enorme.

Podríem trobar-nos amb sorpreses. Aquesta gent que, a ulls clucs, se'n sortia, bé o malament, ara amb els ulls oberts només experimentarà un gran enlluernament i una incertesa profunda. I, llavors, planyintolament, ens demanaran que els tornem a deixar dormir. Que si no no hi haurà justícia.

I, potser que no els inquietéssim més. Que dormin, què diable. Així serà més fàcil anar construint, al costat d'aquella arquitectura grotesca, un altre Palau de Justícia. Justícia catalana, nostra. I allí, instal·lar-hi jutges desperts i funcionaris retribuïts com Déu mana.

I, mentrestant, tot, com a la falla de la Belle au bois dormant, un esbarzer prodigiós, creixent, creixent, amagarà tot el vell Palau on la son seria mestressa. I això, per sempre.

R. LL.

MIRADOR INDISCRET

Un plebiscit a la piscina de Sitges

El Casino de la Piscina de Sitges, la Junta directiva del qual és integrada per estiuejants autèntics i per indígenes que es passen l'hivern jugant al parxís als casinets vilatans esperant l'estiu per a poder alternar, ha acordat celebrar en data pròxima un festival hípic que encara ningú no sap ben bé en què ha de consistir.

Tota la Junta convingué que el festival ha de constituir, per la seva importància, una mena de Derby Platja d'Or i que, per tant, calia que hi fessin acte de presència les primeres autoritats de Catalunya.

Ací, però, s'iniciaren les desavinences. Mentre uns sostenien que la màxima autoritat catalana era el senyor Macià, d'altres afirmaven que era el general Batet. Adhuc no mancà algú que insinuà molt seriosament que potser era el senyor Azàrraga.

Davant la impossibilitat d'arribar a una unificació de criteris, hom optà per resoldre aquesta qüestió pel democràtic sistema del sufragi.

Efectivament. Passat a votació a qui pertocava ostentar la distinció de la primera autoritat de Catalunya, l'elecció recaigué en el general Batet.

Coses del Palau de Justícia

Impressonat sens dubte per l'exposició amb la qual el senyor Comorera va demostrar la manca d'activitat del jutge de primera instància senyor Higuera, que al cap d'un any d'haver estat nomenat jutge especial del sumari incoat per la venda de càrrecs de l'Ajuntament (i el mateix podrà dir-se d'ací un quant temps del sumari relatiu a les relacions entre la F. A. I. i els escamots) no pot dir-se que hagi trobat indicis de responsabilitat contra ningú. Divendres al matí, dia en què els diaris inserien el sensacional discurs del diputat socialista, el senyor Higuera, per fer alguna cosa, va tancar a la presó la primera persona que va caure a les seves mans.

Aquesta persona, que s'escaigué ésser un honest ciutadà, no era ni regidor de l'Ajuntament de Barcelona, ni faista, ni «escamot». Era simplement un cap de família, la situació del qual va resumir en el títol de la notícia un diari local:

«La mare fuig amb el fill i... detenen el...

La premsa, en comentar la decisió del senyor Higuera, decidí que fou estudiada per la Sala de Govern de l'Audiència i pels jutges en una reunió que celebraren, l'atribuïa a les indicacions del criminalista Ferrer.

En lògica resposta, el senyor Higuera degué veure amb gust com la premsa al dia següent publicava un solt en el qual es deia que havia rebutjat el senyor Guardiola, secretari del jutjat núm. 12, el qual s'havia auxiliat en el sumari dels escamots i la F. A. I., perquè havia preferit per ajudant el criminalista Ferrer.

El senyor Higuera, per un moment, degué creure de bona fe, donat la diligència que li havia portat a la firma el dia anterior, que el senyor Ferrer era capaç d'empaperar ja F. A. I.

Sempre fent mèrits

No cal presentar l'advocat Sierra Valverde a cap lector de MIRADOR. Tampoc cal presentar-lo a ningú que hagi estat soci de l'Ateneu en temps de la dictadura, aleshores que Sierra Valverde treballava perquè Milans de Bosch nomenés una junta per ordre governativa, ben entès que formant-ne part el que fou advocat defensor de l'ex-cèlebre ex-poeta Viura.

Ja fa temps que Sierra Valverde vol fer-se cèlebre, i com que els seus bavosos articles catalanòfobs d'El Imparcial no ho han aconseguit, ara fa poc, quan la vista del procés dels fets de Terrassa, ho ha procurat pro-

testant de l'ús del català, idioma que usaven alguns acusats i un dels defensors, el senyor Juanola.

Dimarts al matí, aquest i Sierra Valverde es trobaren al Palau de Justícia i s'agrediren.

Hom diu que Sierra Valverde acaba de fer oposicions per a proveir una secretaria de Jutjat d'Andalusia i es creu que fa mèrits perseguint el català. Diuen que entra en els seus càlculs l'obtenció d'una secretaria de jutjat de Madrid, i per això encara es creu obligat a fer més mèrits.

Nicolau? Castelao?

Otero Pedrayo — a Catalunya, particularment a Barcelona, és força conegut — és un dels dos diputats gallecs que representen Galícia a les Corts de la República. La seva parella és Castelao, el «doble» de Nicolau d'Oliver (els mateixos cabells, el mateix rostre, semblant manera de vestir).

Otero Pedrayo, dilluns, donà una conferència a l'Ateneu Barcelonès. L'acompanyava un senyor al qual uns gallecs residents a Barcelona aclamaren:

— Viva Castelao. El poeta galuguino.

— Però si és el senyor Nicolau d'Oliver.

— No, home, no. Com pot ser l'ex-ministre d'Economia si és a Londres. És Castelao, que ha arribat de Madrid amb Pedrayo.

Els catalans. — És el nostre diputat.

Els gallecs. — És el nostre.

Ho tingué d'aclarir un empleat de l'Ateneu:

— És el nostre President, no fa gaire re. elegit. És el senyor Nicolau.

— Castelao, dieu?

Aquell gal·lec no es resignava a perdre un diputat.

Han acabat la paciència

L'excessiva bonhomia dels periodistes que fan informació a la Generalitat sembla que experimenta uns moments de crisi.

Ho prova el fet que no fa gaire, cansats de fer avant-sala davant del despatx del Conseller d'Agricultura, pregaren al senyor Farreres (nebot) que fes alguna gestió perquè el senyor Mias els rebés tot seguit.

— Si vostès tenen feina, jo encara en tinc més — va fer el jove i ja secretari del Conseller.

Davant d'aquesta resposta els informa-

se's tractava. A la casa del davant passà una cosa per l'estil. [Precisament feia pocs dies que un ordenança havia anat a comunicar als reporters que fan informació a l'Ajuntament:

— El senyor Duran i Guàrdia diu que els vol rebre...]

— Digui al senyor Duran i Guàrdia que avui no tenim ganes d'ésser rebuts per ell — li respongueren.

I cap informador no va moure's de la seva cadira.

I està en l'aire una altra qüestió, motivada per les desatencions de l'intel·lectual pur Escalasans.

Coses del feminisme

Un centre adherit a l'Esquerra Republicana de Catalunya d'un poble del terme d'Igualada, en el desig de celebrar un acte polític de caràcter feminista, fa pocs dies que trameté una comunicació al secretariat general del Partit dominant, textualment, que li enviessin «la Bargalló o qualsevol cosa per l'estil».

Quan una coneguda propagandista esquerrana va saber-ho, es va tornar més vermella que el dia que va saber-se exclosa del Consell Central del Partit.

El troglodita d'Olot

El Deber, setmanari que surt a Olot, és una reminiscència vuitcentista que en el temps de l'integrisme feia un bon paper i avui, encara, tot i traspasar amb armes i bagatges a la Lliga Catalana, es defensa tan bé que no volem privar els nostres lectors de la notícia que varen publicar temps enera, amb el castellà tuberculós que gairebé és indispensable en aquestes publicacions. La notícia és important, deia:

«El otro día, paseando por la carretera, nos encontramos con unas jovencitas que iban solas y en bicicleta. Llamamos la atención de los padres de familia para que tales casos, que constituyen un abuso a la moral y a las buenas costumbres, no puedan repetirse en nuestra ciudad.»

Tants?

Les Associacions de Premsa de Catalunya han conseguit que el President de la Generalitat avalés llurs carnets amb una nota recomanant-los per als representants de l'autoritat.

El senyor Macià, en accedir a les reiterades peticions dels representants de les entitats de premsa, degué creure, tal com és en realitat, que el nombre dels reporters catalans no arriba a una cinquantena.

Però, a hores d'ara el President ha signat quin-sap-los carnets, i el que és pitjor, aquest allau de gent que vol el títol de periodista és inestroncable.

Fa pocs dies foren portats a la signatura del senyor Macià trenta carnets, trenta, corresponents a altres tants senyors els quals afirmen ésser periodistes sabadellencs. Contenen que el senyor Macià va quedar una mica estranyat i va exclamar:

— Trenta periodistes hi ha a Sabadell?

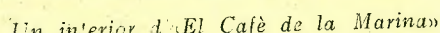
— No és això el més terrible — comentava un funcionari —. El que fa realment pànic, és imaginar què succeirà el dia que a Terrassa s'assabentin que Sabadell ha obtingut trenta carnets!

— Qui vol una administració de Justícia de «pura cepa»?... La dono per cap diner.

[illegible]

— Només em falta — exclama — treballar en un film que pugui fer el dia de demà.
En Fuig i Cadafaic.

Ventayols en una escena

ENRIC F. GUÀRDIA

Rambla del Mig, 19-telefon 2250.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

RESTAURANT

TOTS ELS DIES

Bacillà Costa Brava

i Garrafa Xacoli
Blanc, F. 1999. Març 2 (Llang. Blau)

Rambla del Mig, 19 - Telèfon 22503

ENRIC F. GUAL

No pesen,
no lliguen,
no endo-
galen...
Són obres
d'art que
volten el
cos femení
i el vestei-
xen amb un
lluenteig
de glòria.

JOIER

J. ROCA

Rambla del Centre, 33 i Passatge Bacardi, 2

PAÍS VALENCIÀ

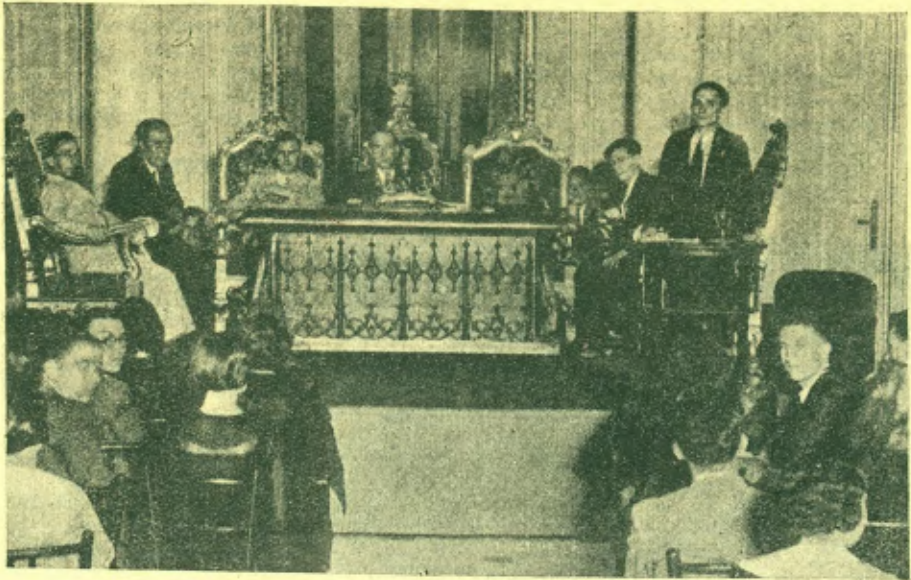
II Setmana Cultural Valenciana

Enmig del terratrèmol poca-solta, barrejat de sol i orxata, que són les festes, les famoses festes de juliol de València, ha esclatat — davant la incomprensió d'uns, la indiferència d'altres, l'astorament d'uns quants valencianets de traca i paella i el tremolor dels del *regionalismo bien entendido* — el morter de la València — País Valencià — que desperta i demana pas lliure per al seu reobrament total.

de la II Setmana Cultural Valenciana; altres s'han girat d'espatlles fent el distret i un nombre prou grandios ha fet una rialleta mig tèrbola pensant que tot això ha estat un formulisme vulgar.

Per demostrar el contrari i veure l'obra positiva i pràctica que s'ha fet, anem a parlar del *Dia del Mestre*.

Marca ell sol una fita en el redreçament de la pàtria. Vora cinc-cents mestres i mes-

Sessió inaugural del «Dia del Mestre»

Tothom venia ací a divertir-se, a deixar-se unes pessetes, a fregir-se en la gran paella que és la plaça de braus assistint a onze corrillos, a badar unes nits veient aquestes moravelles de focs artificials i tornar a casa sense rellotge, amb els peus inflats i mort de son, fer rotlló al davant dels balls populars, caminar hores i hores sota un sol de desert cercant un bocí d'ombra on arrecar-se, aguantar vint-i-dues bandes de música amb una resignació meridional i un entusiasme exemplar, sofrint un nombre in comptable d'incomoditats, carregant amb els xiquets i portant a róssec la dona, passejant-los per la fira plena de sorolls i laminadures que fan engrescar la mainada, aturar-se una mica escòptics per veure el rigodon del Pavelló Municipal o de l'Agricultura atapeït de smokings i vestits de ball quan encara es porta a les orelles penjat tot això del *proletariado, pueblo soberano*, etc., o admirar la batalla de flors.

I de sobte, les festes valencianes prenen categoria social, s'enlairen una mica, fugen d'aquest esperit baix de sostre que les feia mantenir-se arran de terra i surten a pendre el sol, agafada a la nostra senyera i voltada d'una multitud anònima i fidel, en forma de Setmana Cultural Valenciana, organitzada tota ella pel Centre d'Actuació Valencianista i patrocinada per l'Excm. Ajuntament de la Ciutat.

Set dies valencianistes, eminentment valencianistes, del matí a la nit, en els quals s'han celebrat uns trenta actes entre conferències, visites i discursos. S'ha fet més obra valenciana en aquests dies que en vint anys enrrera.

La llengua valenciana ha deixat oïr la seva veu en la Universitat, l'Ajuntament, en còrcols i societats, al carrer, i cada acte un èxit; l'entusiasme no ha decaïgut ni un sol dia, des de la sessió d'obertura fins a la clausura, la gent ha assistit amb una puntualitat digna de remarcar; qui es descuidava tenia d'aguantar a peu dret, i eren molts els que es descuidaven.

Al poble se li ha parlat amb la seva llengua — entremig d'aplaudiments i visques — de la seva pàtria tan menystinguda, del seu idioma tan menyspreat, de la seva economia tan desconeguda i tan explotada, dels seus llibres, d'eixa nostra ignorada i gloriosa literatura, de la seva música plena d'encís i sensualitat, del seu teatre sense obres ni autors, de la seva poesia plena de ritme mel·lós i sentimental.

El fet és d'una importància grandiosa pel que respecta al valencianisme, el poble ha vibrat i els que dormien la sonaguera al café s'aixecaven aclucant els ulls amb cara de sopes d'all en veure la gentada que anava o tornava dels actes culturals.

Vull remarcar ací com a testimoni eloqüent de la tasca tres notes importants: El nombre d'actes celebrats a vessar de gent. La quantitat de dones joves i formoses i als cinc-mil tres-cents vuitanta-quatre patriotes que de tot el País Valencià s'associaren als actes valencianistes.

Moltes — massa per desgràcia — d'aquestes: nul·litats amb bigoti fotogràfic que s'arrosseguen per la platja fent biceps i pintant-se de sol junt amb noies carregades de badalls i pintures, no s'han volgut assabentar

tresses de tot el País Valencià s'associen als actes.

Hi ha una conversa pedagògica sobre el tema *L'idioma valencià a les escoles*. Es defensen les ponències, es discuteixen les esmenes, hi ha calor i passió entre el magisteri com mai n'hi ha hagut, i triomfa per fi i per primera vegada en aquest país el seny i la dignitat pedagògica i afirma amb l'aprovació de tothom que l'ensenyament a l'escola primària ha d'ésser monolingüe i a base de la llengua materna dels infants.

No és això d'una importància capitalíssima per al nostre esdevenir? A més a més hi ha quelcom molt important. Aquest dia es constituï l'Associació de Mestres Valencianistes, que es forma per a resoldre els problemes pedagògics valencians fugint de l'acció estranya i tèrbola de sempre, que vol conquerir el *Decret de la llengua* com Catalunya, que és per nosaltres l'exemple viu, que vol valencianitzar l'escola creant així un estol de futurs patriotes que seran l'alcaprem de la Pàtria, que predicarà la intransigència pedagògica per a tot el que respecta als drets de l'infant valencià a usar i aprendre la seva llengua, que demanarà la creació de càtedres de valencià a les Normals, que lluitarà contra totes les lleis pedagògiques mancadres de pedagogia i que essent el nostre problema de cultura i no de política, afirma, que el recobriment total del País Valencià no depèn de la seva marxa política, sinó de com s'orienti el seu problema pedagògic.

La II Setmana Cultural Valenciana ha estat combatuda. Alegrem-nos-en. Ja comencem a donar nosa.

ENRIC SOLER GODES

València, agost.

Mirant a fora

La llei humida

El Sud, fortaleza de la llei seca, perd posicions. Tres Estats dels més hostils a l'alcohol, Alabama, Arkansas i Tennessee, acaben de pronunciar-se contra la prohibició. Al darrer Estat, la costació ha anat molt fina — menys de deu mil vots de diferència —, però així i tot els secs estan consternats.

El que ara voldrien saber els americans, és si la llei Volstead estarà abolida ja per Nadal. Fins ara, vint Estats ja s'han pronunciat, setze ho faran abans de fi d'any, i havent votat trenta-sis Estats, ja hi ha la majoria dels dos terços que cal per a tornar al *Wigim* humit, que hom té esperances que obtindrà el vot unànime de tois quaranta-vuit Estats.

Canvis a la tardor?

Els ministres anglesos s'han dispersat i hom diu que de retorn de les vacances hi haurà modificacions al gabinet.

Mac Donald, disgustat pel fracàs de la Conferència Econòmica, en la qual havia posat tantes esperances, aspira a un marquesat.

Mac Donald, que durant la guerra fou massa pacifista i tot, no ha tingut una sola paraula de blasme per a les violències hitlerianes, que Sir Austen Chamberlain execrà a la Cambra dels Comuns. Això ha fet desplaçar moltes simpaties envers aquest darrer, i molts pronuncien el seu nom com el del pròxim primer ministre.

També es reprotxa a Mac Donald la seva inèrcia davant l'atur, i s'oposa a la seva actitud la de Roosevelt. Is altres d'Irlanda són un altre motiu de descontent.

Si Mac Donald se'n va, es diu que John Simon el seguirà. Qui el succeirà en el *Foreign Office*? Lord Baldwin fa propaganda en favor de lord Irwin, ex-virrei de les Índies, i també es parla de lord Londonderry.

Mentrestant, Mac Donald reposa a Lossiemouth, Baldwin llegeix Tucídides i vigila els porcs de la seva granja del Worcestershire, Neville Chamberlain pesca el salmó i John Simon voga cap al Brasil.

El teatre obligatori

Els dirigents del Tercer Reich manifesten el més gran interès per al teatre. Ja és sabut que han eliminat els directors, actors i autors jueus i controlen estretament els programes. Fins han substituït l'antiga Volksbühne, organització d'espectadors que tenia filials arreu d'Alemanya, per una agrupació ara totalment dominada pels nazis.

Amb tots aquests ressorts a la mà, sembla que els nazis haurien d'estar molt tranquils. Però no sembla pas així, almenys si es té en compte la recent circular del ministre d'Instrucció pública i Belles Arts de Baden, en què tots els funcionaris, professors, etc., són invitats a freqüentar assiduament el teatre, la tasca sagrada del qual és cultivar el sentiment patriòtic.

Ja no n'hi haurà prou, per als alemanys dependents d'un organisme oficial, de pendre part a les manifestacions patriòtiques. De més a més, ara hauran d'anar al teatre per obligació, per a assistir, per exemple, a l'estrena d'una obra de Goebbels, com s'anuncia per a una data pròxima.

AL MARGE D'UNA SUBHASTA

Les lletres de Napoleó

Alguns autògrafs de Napoleó han passat en subhasta darrerament, a la sala Sotheby, de Londres.

Vuit lletres d'amor escrites a Josefina, entre 1796 i 1800, han estat comprades per Mr. Maggs per la bonica suma de 4.400 lliures esterlines, i per 1.000 lliures la que reprodueix, en què Napoleó s'acomia de Maria Lluisa abans d'anar a l'illa d'Elba. Aquestes lletres, especialment les adreça-

seu pare, als trenta-nou anys d'edat. En aquesta ocasió escriví a la seva mare: «Con, sola't, mama estimada; les circumstàncies ho exigeixen. Redoblarem la nostra cura, el nostre afecte i el nostre agraïment, i ens tindrem per afortunats si amb la nostra obediència podem omplir una mica el buit de la pèrdua d'un ésser tan estimat.»

El jove oficial, que percebia tres francs i mig diaris, per tal d'ajudar la família es posà a viure amb ell el seu germà Lluís, i tingué cura de la seva instrucció. A costa de quines privacions, és fàcil d'imaginar-s'ho.

L'altre germà, Josep, mantenia en aquells temps una activa correspondència amb Napoleó; aquest no li parlava mai de coses tristes, sinó de les alegres que podia. Només una vegada sembla descoratjat: «La vida no és sinó un breu somni que aviat s'esvaeix.»

Quan Barras el nomenà general en cap de l'exèrcit de l'interior, començà per a Napoleó un nou sistema de vida, més esplèndid i alegre. Ja no havia d'aprofitar la roba plena de pedacos i sàrgits, i es tornà elegant i tot.

Fou en el saló de Barras on conegué Josefina, de la qual s'enamorà ràpidament. Mar-mont, a propòsit d'això, diu que aquest amor tenia tota la força de la primera passió i Napoleó la sentia amb tota l'energia del seu caràcter. Ell tenia vint-i-set anys i ella trenta-dos. Josefina era d'estatura mitjana, ben proporcionada i els seus moviments eren d'una elasticitat que li donava una mena de llangor exòtica. Tenia grans ulls vellutats i un tint pàl·lid, com de vori, gairebé. I era poc que era vídua del general Beauharnais, del qual havia tingut dos fills, Eugeni i Hortènsia, la qual fou després la mare de Napoleó III.

Josefina s'havia fixat en Napoleó i li escriví francament aquestes paraules: «*Vous ne venez plus voir une amie qui vous aime; vous l'avez tout à fait délaissée; vous avez bien tort, car elle vous est tendrement attachée. Venez demain déjeuner avec moi; j'ai besoin de vous voir et de causer avec vous.*»

D'aquestes ratlles es pot deduir que, contràriament al que diversos historiadors han dit, no era pas ell qui anava més darrera de Josefina per tal d'obtenir la seva protecció, sinó al contrari, ella que el volia atraure. Josefina era l'amiga de Barras? Per la nostra banda no ho creiem.

Fins el 23 de febrer de 1796, quan Napoleó fou nomenat comandant suprem de l'exèrcit d'Itàlia, no es celebrà el matrimoni amb Josefina, el qual tingué lloc davant l'oficial d'estat civil M. Leclercq, a les deu de la nit, i Napoleó hagué de desvetllar el pobre funcionari, adormit en la llarga espera. En els documents, Josefina, per coqueteria, s'havia tret quatre anys, i Napoleó, per cavalleritat, se n'havia augmentat un.

Napoleó, que, empre, fins aleshores, havia dut una vida difícil i es pot dir que no havia conegut les joies de la joventut, manifestà una exaltació amorosa tal que, en la seva inexperiència, no fou compresa per Josefina. La necessitat d'estimar i d'ésser estimat havia arribat en ell a un grau tan intens, que es pot dir que no l'han sobrepassat els amants més llegendaris.

Quasi tot seguit del casament, el general Bonaparte es veié obligat a marxar cap a Itàlia. Se'n dolgué moltíssim, i abans de passar la frontera escrivia a la dona una lletra d'allò més apassionada en la qual hi havia frases com aquesta: «Tu ets el perpetu objecte del meu pensament, la meua imaginació es consumeix pensant en el que tu fas. Si et veig trista, el meu cor s'esquinça; si et veig alegre i somrient amb els teus amics, em sap greu que tan aviat hagi oblidat la nostra dolorosa separació... Escriu-me, tindrà amiga meua, i força llargament, i rep els mil i un besos de l'amor més tendre i més sincer.»

Algun temps després, escrivia des d'Itàlia: «Un milió de petons ardents, per a tu, la més freda de les criatures.» Napoleó exigia que Josefina anés a ajuntar-se-li a Itàlia, però ella sempre trobava pretextos per ajornar el viatge, fins i tot simulà un embaràs. Napoleó, que esperava ansiosament un fill, en rebre aquesta notícia escriví a la seva dona una carta on es barregen l'alegria més gran i consells per a la seva salut. Però, al cap i a la fi, Josefina hagué d'anar a Itàlia. Arribada a Gènova, algun oficial l'hi entretingué uns quants dies. Des de Milà, Napoleó li escriví aquesta carta: «Què feu, doncs, senyora? Quin afer tan important us treu el temps de marxar? Quin pot ésser aquest meravellós, aquest nou amant que absorbeix tots els vostres instants, tiranitzant els vostres dies, us impedeix d'ocupar-vos del vostre marit? Josefina, pareu compte; una bona nit, esbotzo la porta i em presento.»

Llegint això, és cosa de preguntar-se què és més meravellós: la indiferència de Josefina o la constància de Bonaparte. Però, després d'aquest incident de Gènova, el dubte comença a furgar en l'ànima de Napoleó, i quan, el 16 d'octubre, havent tornat a la seva casa de la rue Chantereine de París, no hi troba Josefina, decideix no veure-la més i divorciar-se.

La por del què diran no hauria estat prou per a fer-lo desistir del propòsit, encara que això l'hagués de perjudicar en la seva situació, i Josefina ho sabia. Per això ella es valgué del procediment sentimental, i per mitjà dels seus fills Eugeni i Hortènsia, els quals es tiraren als peus de Napoleó i li suplicaren de no abandonar llur mare, reeixí el que volia.

Potser en aquest moment es verificà un canvi en l'ànima de Josefina, experimentà altres sentiments per al seu marit. I canvià de conducta...

ATÍOS NOVEL·LIS

SEGURETAT!

Durant les calors fortes la llet "LA LECHERA" ofereix les màximes garanties de seguretat per a la fràgil salut dels infants. Les llets pasteuritzades a més de 60 graus són llets cremades que no tenen elements microbians, però que l'excés de temperatura ha destruït els seus principis vitals i alimèntics. Pel contrari, la llet

"LA LECHERA"

pasteuritzada i condensada al buit absolut a baixa temperatura, conserva integralment totes les vitamines i valor nutritiu de la millor llet fresca.

Cristalls de Bohèmia, Vidres esmaltats

GALERIES SYRA

Diputació, 262 - Telèfon 18710

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapissier. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passatge de Gràcia, 34. Telèfon 16386

BARCELONA

EL CINEMA

L'ACTUALITAT

Programes d'estiu

Enguany la temporada de cinema s'ha perllongat més que de costum. A desgrat que els cinemes d'estrena de Barcelona porten estrenades més de quatre-centes pel·lícules, el material en existència en les cases llogateres resulta que excedeix aquestes possibilitats de consum, i tot i prolongar les estrenes fins el dia d'avui, encara quedaran sens dubte per estrenar algunes pel·lícules.

Convenim sense dificultat que la manera com funciona l'espectacle cinematogràfic a

som en temps de represes, els cinemes no sàpiguem prescindir ni una nit de l'aparell sonor, i no ens ofereixin la represa de tants admirables films muts, a reveure els quals hem de renunciar, sembla, per sempre més. No creieu que hi ha molta gent, avui, i precisament avui més que ahir, que enyoren i voldrien reveure *El vano de Lady Windermere*, *La vidua alegre*, *Tres homes dolents*, *El lladre de Bagdad*, *La llei de l'hospitalitat*, etc., etc.?

«Records d'una col·legiala», amb Sylvia Sydney

Barcelona no és massa satisfactòria. La manca de sales especialitzades que ofereixin garanties, tal com n'existeixen en altres ciutats, l'existència de tants locals de reestrena, que no permeten als millors films restar més d'una setmana en el cartell, la necessitat d'evacuació, sense distinció de categories, certs *stocks* íntegres de determinades marques, i altres circumstàncies que fóra massa llarg de detallar, fan que el cinema funcioni a Barcelona d'una manera lamentable, el mateix per a l'espectador que per a les empreses. Aquestes, perquè veuen consumir amb una voracitat implacable material de primera classe, que no rendeix així el que se'n podria donar, i aquell, perquè la seva bona voluntat i afició, per grans que siguin, no li permeten donar l'abast a tantes sensacions que solliciten la seva atenció. A tot això, afegim-hi encara els procediments publicitaris, que solliciten la seva atenció. A tot això, afegim-hi encara els procediments publicitaris, que solliciten la seva atenció. A tot això, afegim-hi encara els procediments publicitaris, que solliciten la seva atenció.

Hem arribat ara als programes d'estiu, cosa que no vol pas dir programes deficitaris. No és fins ara que s'han donat films com *Una tragèdia americana* i *Dos soldats*. Més que programes deficitaris, diguem doncs programes de poques possibilitats comercials, que és un xic diferent.

Els programes de represes ens permeten reveure en bones condicions els films que ens han plagut i veure aquells que per manca de temps o d'una recomanació oportuna no vàrem veure al seu temps. Els programes d'estiu, doncs, tenen una amenitat pel bon amic del cinema, el bon amic del cinema que es planyerà que les empreses recorrin sobre tot pels seus programes als films més recents, en lloc d'anar a cercar aquells que ja comencem a oblidar i que tan bo fan de reveure. I es planyerà també que ara que

Més valdria això que no pas estrenar, per exemple, *Vides íntimes*.

Vides íntimes, un títol que prometia, un excel·lent director, Sidney Franklin, i Norma Shearer amb Robert Montgomery. Es tracta d'un matrimoni divorciat. Tots dos, ell i ella, tracten de refer la seva vida casant-se per segona vegada, i resulta que, per atzar, van a passar la nova lluna de mel al mateix indret i heus ací, doncs, que es retroben de bell nou cara a cara i comprenen que, sigui com sigui, amb matrimoni o sense, no poden passar l'un sense l'altra, i aquella mateixa nit fugen, plantant ell la seva muller d'un dia i ella el seu segon marit. Aleshores, la vida que menen és molt divertida, per bé que divertida sempre de la mateixa manera. Es barallen i es reconeixen una pila de vegades al dia. Es un sàinet que no s'interromp ni un moment, i el que podria semblar una idea enginyosa, esdevé impertinent per l'abús que se'n fa. No es pot negar que hi ha situacions gracioses, però la idea d'aquestes *vidas íntimes*, tan xocants, és, com hem dit, desenvolupada a l'excés i en resulta per tant una impressió de feixuguesa d'un film que vol ésser francament còmic i lleuger.

Ens havien dit que aquest film era profundament immoral. No ho sabem veure. La immoralitat és sempre una cosa greu i seriosa, i aquest film té tan poca consistència, és tan poca-solta, que és distingir-lo equivocament qualificant-lo d'aquesta forma.

Veiem que la Paramount anuncia per un dia d'aquests *Records d'una col·legiala*, un film que reuneix altra vegada Sylvia Sydney i Philips Holmes, i que ens va ploure a mitges quan el vàrem veure ja fa dies en ocasió d'una prova privada de certs títols seleccionats entre la producció de la casa. La presència de Sylvia Sydney portarà gent a veure aquest film, francament dramàtic com escau a les facultats de la protagonista, i no creieu que se'n surti decebut. Hi ha un començament esplèndid, i la vida al col·legi aristocràtic on té lloc la primera meitat del film dona pretext a unes primeres imatges seductores de debò. Presència de noies esplèndides, un luxe que sap emmotllar-se al confort, un moviment, una llum de joventut i de franc optimisme us captivaran en començar. Després, la intriga pot semblar convencional, però la sobrietat dels intèrprets i la destresa del director salven la dignitat d'un film que arriba massa tard i que hauria pogut ocupar perfectament el lloc de més d'una producció que ens han ofert en plena temporada entre grans reclams.

JOSEP PALAU

«El libro del cine»

Alfredo Cabello acaba de publicar a la «Biblioteca Prisma» un nou llibre amb el títol d'*El libro del cine*. La bibliografia sobre aquestes qüestions és tan restringida que seria imperdonable no assenyalat des d'aquí el que es fa sobre la matèria. Alfredo Cabello ha defugit el punt de vista de la crítica estètica i ha volgut fer estrictament un llibre objectiu d'informació. Tasca de vulgarització que cal aplaudir. L'autor tracta dels orígens del cinema, dels principis científics que es troben a la base de l'existència del cinema i analitza el film en el curs de les etapes que constitueixen la seva elaboració. Explica d'una manera sumària, però suficient per a satisfer la legítima curiositat del profa, el funcionament dels aparells sonors i es permet, en acabar, unes consideracions de cara al futur, amb el pretext de parlar del color i del relleu.

El llibre va força il·lustrat, la qual cosa fa més comprensible les explicacions diguem-ne tècniques, i més enllà de l'estil sec i precís, com pertoca a un llibre que vol informar i no opinar, s'endevina un gran entusiasta del cinema, un home que estima el cinema i que sap trobar la manera de servir la seva causa, contribuint a il·lustrar el gros públic sobre els diversos aspectes que aquest art presenta. — J. P.

PANORAMA

Un altre concurs amateur

Aquest l'ha organitzat el Centre Excursionista del Vallès, de Sabadell, per a films de 9'5 i 16 mm., i sota un tema donat, molt escaient pel temps que som: *Festa major*. El concurs, obert a tots els aficionats de Catalunya, ofereix un bon marge de llibertat, malgrat la subjecció del tema, ja que ha estat dividit en tres grups: reportage, muntatge i humorístic.

Hi ha un premi per a cada un d'aquests grups i a més a més un premi d'honor al millor film dels tres premiats. Els films, que hauran de tenir un mínim de 30 metres i un màxim de 100, han d'ésser tramesos a l'entitat organitzadora (Rambla de la República, 75, Sabadell) per tot el dia 15 d'octubre de l'any corrent, en forma anònima, fent constar en plec tancat en el qual figurarà un lema, el nom i adreça de l'autor.

Una estrena de Mickey

Walt Disney, el creador del cèlebre Mickey Mouse, que l'altre dijous era objecte d'un article de J. Palau sobre els seus films en colors, acaba de fer una pel·lícula en la qual barreja els personatges de fantasia dels films de la popular bestioleta, amb caricatures de persones de debò: Greta Garbo, Chaplin, Mae West, Lupe Vélez, Maria Dressler, Wallace Beery, etc.

El film té per títol original *Mickey's Gala Premiere*, i, com aquest indica, és l'estrena d'un film que té per protagonista la popularíssima creació de Walt Disney. Demés del ratolí i d'altres bèsties del seu món, trenta-cinc cèlebres estrelles del firmament cinematogràfic figuren en aquesta obra.

Cinema hindú

No fa pas moltes setmanes, en un noticiari projectat a Barcelona poguérem veure unes escenes de filmació en uns estudis de l'Índia. Fet i fet semblava que tornéssim a aquells temps de la filmació exclusivament a ple aire, al Parc Güell o al Guinardó.

Això quant als mitjans materials. Pel que fa a la trama de la pel·lícula, no es podia presumir gran cosa, donat el poc tros que se'n veia; així i tot, també semblava que la cosa anava pel mateix camí: barreja de melodrama i pantomima.

Ara, il·lustrant unes fotos, *Vu* descriu el Hollywood hindú:

«En un raval de Bombay, vetaquí Hollywood. Estudis entre barraques de camperol. Únic vehicle, la carreta de bous. Res de *sunlights*. Les vistes es prenen a l'aire lliure, al pati de l'estudi, car en aquest país no plou mai. El sol massa ardent dona prou llum. Les gallines pelluquen pels graons d'un tron de carot. Surten els artistes. Arriben maquillats i vestits per a l'escena que van a rodar. Les dones han adoptat un ma-

«Chandra Gupta», film parlant hindú, amb Sabita Devi i Gul Amid Khan

quillatge que contrasta amb llur pell bronzejada. La presa de vistes és lenta. L'acció més petita exigeix hores. Els crits dels voltors pertorben l'enregistrament sonor i els actors han de cridar per dominar els sorolls del voltant. Temes manlevats a la mitologia. Déus, deesses, sants, monstres, tots evolucionant davant les càmeres amb vestits hindús moderns. L'artista de cinema és un modest artesà que té la missió de representar obres per a divertir o instruir el poble. Ignora la publicitat, els seus escàndols i les seves intrigues. Cercaria debades el seu retrat als diaris. Sovint àdhuc és ignorat el seu nom. Hollywood només ha estat tímidament imitat.»

De totes maneres, potser a l'Índia es fa alguna cosa més que els films d'aquest raval de Bombay, els estudis del qual són tan pintorescament descrits. Almenys, la foto que il·lustra aquestes ratlles sembla d'un film de més pretensions i àdhuc se'n sap el nom dels intèrprets.

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matinalda

Reportatge Cineac de Paris

La pesca del bacallà

Noticiari Fox Sonor

Últimes informacions mundials

Final de la Copa Davis

Manantials de plata

Cafitja Mágica Movietone

El teatre i el cinema

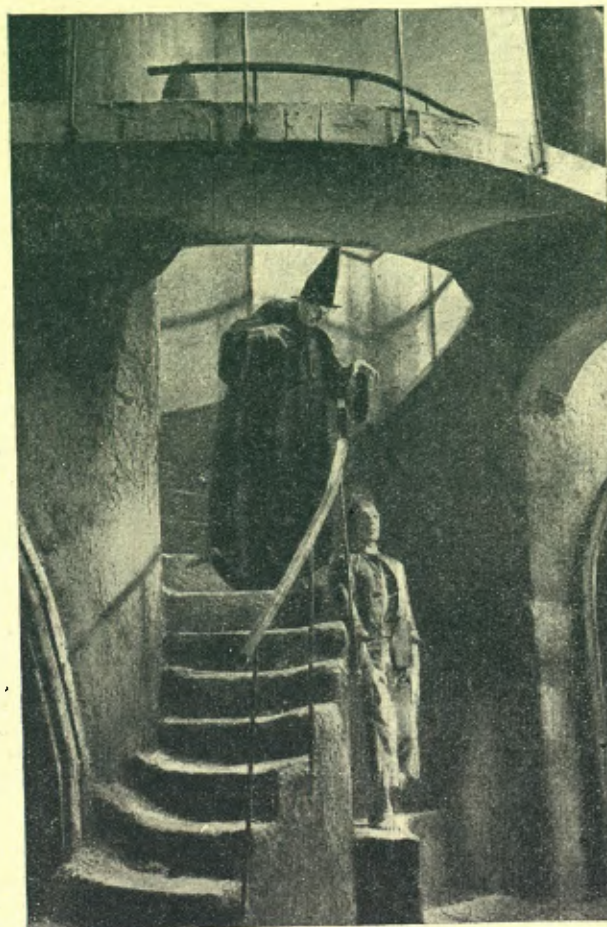
No es parla d'altra cosa: el cinema ha mort el teatre... Déu l'hagi perdonat...!

Certament, amb un contrincant tan ben armat com el cinema n'havia per morir; un adversari tan jove, tan robust, tan financerament musculat... L'escenari més vast, el realisme poderós de les escenificacions del cinema, l'emprament de multituds il·limitades, el recurs dels nombrosos trucs fotogràfics: el *gros plan*, els *floos*, les dureses oportunes, el patetisme dels contrastos d'ombra i llum astutament premeditats, el *fotomuntatge* i les diverses formes de superposició,

els moviments, en el medi ambient densament convencional, tan corpori en el verb mateix, realment coordinat amb l'acció, eren, més que literatura, un objecte, un terròs de vida orgànic i compacte com un diamant o com la *Pomona* d'Aristide Maillol. És clar que el cinema també és art plàstic, però ho és fantasmàticament: és gairebé literatura amb il·lustracions. El cinema és al teatre ço que el fotogravat és al Claudi Monet que reproduïu.

Una de les poques i grans valors del teatre és la convenció, la convencionalitat o el convencionalisme...

..., com vulgareu anomenar-ho. Vull dir la gran i espessa quantitat d'art — diguem: d'artifici — que hi ha en el complex que anomenem teatre. En el cinema tot sembla convergir a la transplantació directa del natural davant de l'espectador, per manera que l'acció destaqués sobre els sentiments: els sentiments posats al servei de l'acció, literatura de l'acció. En el teatre és l'acció la que es posa al servei dels sentiments: drama, tragèdia viscuts i parlats per la necessitat primordial de parlar-los, de dir-nos-els, de viure'ls sobre la terra i dintre de la intel·ligència, en el seu pinyol que és l'enteniment. Per això li escau una major artísticació, una més treballada trama de convenció. Tot en la vida socialitzada, que és la vida més intensa i sensible, tot hi és convencionalisme, això és: artífici o art, que pel cas ve a ésser el mateix. Per virtut dels convencionalismes podem condensar accions, paraules, sentiments en determinats valors-entesos que ens permeten de córrer més i de fer millor i més abundant feina per al cos i per a l'esperit. Cal no més aprendre la nostra taula de valors-entesos i també aprendre d'aplicar-la eficaçment per a trobar a la vida sabors indeciblement subtils que no estan a l'abast de l'home primitiu; cal saber aplicar la cada dia més simple taula de valors-entesos per a poder ex-

«L'aprenent de bruixot», de Max Reichmann

etcètera, etc., són avantatges d'artífici espectacularista que no tenen comparació amb les que pot proporcionar l'escena teatral més ben dotada de màquines i de llums. El teatre i el seu escenari només poden oferir a la literatura teatral les tres unitats clàssiques, les quals però no estic segur que siguin de tan gran i indispensable valor com pretén l'academisme, ni són del tot refusables al cinema.

Una però d'aquestes tres unitats, la de lloc, podria tal vegada ésser presa en consideració si no fos que es tracta d'una nova unitat de lloc, una peculiar unitat de lloc que mai no havia estat considerada, tot i que és indispensable, i a desgrat de tenir-la sempre davant dels ulls: la unitat de lloc del propi escenari, les taules amb tot el seu complex de cartó, de fustes retallades i de teles pintades. Aquest lloc rigorosament unificat i limitat pel marc de l'escenari, per les taules, pel for, pels bastidors i per les bambalines del teatre vuitcentista, és un lloc d'acció tan lligada i viva, tan corporia, àdhuc des del punt de vista de les idees, que tot el que li oposi el cinema resulta fantasmàtic al seu costat, encara que les escenes del cinema hagin estat filmades en escenaris idèntics als escenaris teatrals del segle XIX, el segle teatral per excel·lència. El cinema posa entre l'acció cinematogràfica i el públic espectador una gruixuda muralla de teranyines, més pertorbadores teranyines quan el film és colorit que quan és en sols blanc i negre; tan esmortidores teranyines quan el cinema és parlat com quan és mut.

Has notat, lector amable, en eixir del somni, la sensació d'enteranyimentament que àdhuc els somnis més concrets deixen en el teu esperit?, la sensació d'inaprehensió, el sentiment de fallàcia, la convicció de mentida, d'innocència i d'ineptitud que et comuniquen, la colpadora noció de la més negativa de les teves immanències, de la seva intranscendència? No has notat quina mena d'immaterialitat estúpida és la dels somnis, que els fa fantasmes residuais de la materialitat més terra a terra, més exhaustament individual? No has advertit, per exemple, que en sortir del somni més realista i versemblant, on han actuat un prat verd i unes banderes de colors llampants sota un sol d'estiu, posem per cas, no pots, per més que t'hi esforcis, evocar ni els colors, ni les llums, ni les ombres que en el somni actuaren protagonísticament i que tu saps que en l'acció hipnòtica eren efectivament verds, i vermells, i grocs, i blaus, i morats, i lluminosos, i ombríus? No has constatat que en la rememoració de cap somni ni que sigui immediata, en despertar, no pots refer l'ombra dels cossos que has viscut vívidament en el sopor de la nit, mentre que t'és fàcil de reevocar una i cent vegades les accions, les ganyotes, els mots, els sentiments dels personatges que han representat el teu mal son o bé el film de la teva felicitat fantasmàtica? Doncs un seguit d'emoció i de sensacions així de fantasmàtiques ens deixa l'espectacle del cinema quan el comparem a les emocions i sensacions que ens proporcionava el teatre en els bons temps de la literatura teatral, quan els teatres eren majestuosos des del punt de vista arquitectònic tant com des del punt de vista de la passamaneria, de l'escenografia, de la declamació i de la mimica. Ermete Novelli representant al cap d'una bona companyia *El Mercader de Venècia* en un dels millors escenaris de la fi del vuit-cents era un espectacle colpidor i convincent pel que cada espectador identificava amb Shakespeare: allò era l'obra d'art teatral perfecta, concreta i aprehensiva com l'obra d'art plàstic. El joc escènic, tan corpori en

plotar usurriàriament la Natura i esclavitzarnos-la. I això en el ben entès que ella mateixa no demana de nosaltres sinó que l'esclavitzem així, com si s'hi complaguessis voluptuosament. En el teatre el convencionalisme és tan necessari que en certs gèneres elevats hi escau més l'escenografia simplement al·lusiva que introdueix l'àngel Gordon Craig, els lleus esquemes que emprava el teatre grec o el teatre de Shakespeare, que l'escenografia realista, la qual convé sobretot als gèneres baixos del vodevil, de la màgia i també de la comèdia, àdhuc, poc o molt, a la comèdia de millor categoria. El drama o la tragèdia, el drama líric, no necessiten el realisme escenogràfic, ans el repudien. En el teatre tot és art i artífici: expressió de sentiments pregonis i treballats, ressaltats per obra i gràcia de la simplificació simbòlica, convencional, del món exterior, per tal que tot allò que l'ànima ha de dir es sobreposi, domini i s'imposi a l'atenció de l'espectador. L'expressió de l'acció directa de la vida no interessa el teatre passional perquè la seva missió és la de l'expressar el món interior, i perquè ell no està biològicament conform per a expressar el món exterior. La reproducció mecànica de tot el que passa al món de les formes, ço que tants avantatges proporciona al cinema, no podria sinó sabotar el teatre. El teatre demana corporietat i realisme, però no fotografisme: realisme vol dir «artístament intens», tot el contrari de reproducció mecànica, encara que mecànicament s'arribi a aconseguir efectes meravellosos. En tot cas es tracta d'una altra mena de meravellament que no es cospa fotogràficament a la superfície de les coses. Un exemple: agafem un retrat tallat en marbre o fos en bronze pel millor escultor, i admirem-lo. Si no som capaços d'admirar-lo, perquè la veritat és que la intel·ligència de les Belles Arts no és concedida a tothom, reconeguem almenys que aquell bust del nostre amic o del nostre parent, esculpit en blanquíssim marbre o en negríssim basalt, és ell mateix, que està parlant, i que, mil anys després de la seva mort, els que no l'hagin conegut tindran una ben viva idea del que era en vida. Digueu ara al vostre amic o parent que s'emblanquiní la cara o que se l'emascari i veureu que ni vosaltres ni cap més altra coneixença no el reconeixèu. Doneu-vos per fi el treball d'emblanquinar el bust i la cara del vostre parent que retratà el gran escultor en negre basalt i veureu que seguiu reconeixent-hi les faccions vivents del retrat; enmascareu tant com vulgueu el retrat tallat en marbre blanquíssim i veureu que les faccions del retratat segueixen essent reconeixibles perfectament. Per què esdevenen tals estranyeses? Doncs, simplement, perquè l'home que s'emascara per tal d'aparèixer més ferreny o que s'emblanquina la cara per tal d'aparèixer més bell, no apareix sinó com a fantasma irrecognoscible d'ell mateix: fa cinema més enllà de les possibilitats del cinema; mentre que l'home que es fa retratar pel gran escultor es limita a fer teatre.

JOAN SACS

FOX

Cavalcada
un missatge
a la humanitat

COLISEUM

ÚNIC SALÓ D'ESTRENA

EL REI VAGABUND

amb Jeanette Mac Donald i Denis King

SÓN DOS FILMS PARAMOUNT

FOX

Una viuda
Romàntica
Catalina Bärerna

EL TEATRE

TEMA ESTIVAL

La neuràlgia del teatre català

111

Rient, rient, el mes d'abril d'aquest any n'ha fet vint-i-quatre del meu debut d'autor de comèdies. Vint-i-quatre anys de teatre i l'estrena, una més una inenys, d'altres tantes obres, basten a l'encuriositat per a conèixer una mica el teatre de teló endins i el tarannà de la gent que s'hi mou. D'entre ella, els comedians són els que més es des- taquen. Seguint l'ordre natural de les coses, pertoca, doncs, parlar d'ells, un cop ho hem fet dels empren- saris.

En el nostre país, el còmic és la criatura més indòcil, més indisciplinada, més corcò i més desagraïda. De vegades se'n topa algun que fora del clos professional és capaç de fer un favor, però això que sor- geix l'home d'ofici, així que se li marca el *séc artistic*, cal que el favor se li faci a ell — de vegades només consisteix a tolerar-li que expliqui els seus èxits — si no volem que us tingui per un ningú. I tant li fa que l'altre sigui un empresari, un autor, un tra- moista o un simple especta- dor. Farà potser, a contracor, una excepció, si és crític, però no anirà més enllà. La gent que el volta ve obligada a retre tribut a la seva per- sonalitat, per poca que en tin- gui.

El mal ja ve de naixença, car els nostres actors tots són fills de teatrets de societat re- creativa, incubadors precoços d'aquells mals vicis i del de la vanitat, per si amb els al- tres no n'hi hagués prou. Els aficionats, així que senten l'agulló de fer comèdia, apren- nen, primer que res, de no apendre's el paper. El segon que aprenen és la indis- ciplina, o sigui no atendre in- dicacions del director, fer tard o mancar als assaigs i refusar papers si no són de prou llui- ment.

Ve dia que l'amateur deixa la seva escola de deformació i s'incorpora a una companyia de professionals. A desgrat de saber que els vicis que ja duu són superats en l'ambient d'un teatre de debò, el pas li fa un cert res- pecte i de bell principi es sotmet dòcilment a allò que li manen. Treu carter, anuncia visites, llança «visques» i «moris» en con- junts. Però s'escau parai-li fortuïtament a les mans un paper on hi ha un *parlament* de vuit paraules seguides, se'n surt bé, i ja ningú no l'atura. Acaba la temporada ron- dinant de tot allò que fins llavors havia fet amb la deguda submissió i s'endinsa en la immodèstia, d'on no en sortirà mai més.

Abans de començar la temporada següent, ja exigeix a l'empresari pujar d'un cop tres o quatre graus de l'escalafó. Si no, anirà a un altre teatre. I si no pot anar-hi, sor- tirà de *tournee* amb una companyia d'arre- plegats, tant li fa si contractat o a *partit*, que és un aspecte del cooperativisme aplicat al teatre i el resultat econòmic del qual nor- malment és catastròfic. Però, què hi fa! Aquell que es llança a fer comèdia ja duu a l'ànima l'esperit bohemí de l'ofici i creu, romànticament, que la popularitat, que és, per a ell, sinònim de triomf, només s'obté a canvi de privacions. Està convençut que la fórmula d'encalçar aquesta popularitat consisteix que cadascú se la procuri pel seu compte, i amb aquest criteri absurd per en- davant, la il·lusió de veure's el nom en lletres grosses en un programa paga amb escriu el neguit de no tenir sis rals.

El més lamentable és que aquest esperit bohemí perdura en el comediant o l'actriu fins que se'n va d'aquest món, puix que en deixar d'ésser víctimes de la popularitat sopi- rada, esdevenen víctimes de la popularitat adquirida. Només miren a través de la seva personalitat, tot ho supediten a llur reputació i per un tres i no-res clamen pel llur prestigi.

Com és natural, aquesta fumera espesseix enormement l'atmosfera dels escenaris i la fa irrespirable per la gent que no està per històries i toca de peus a terra. No tingue- res d'estrany, doncs, per cap dels que estem en el secret, que aquesta manca de respi- ració fos la determinant que un dels pocs empresaris que darrerament hem tingut amb cara i ulls, un dia es llevés de mal hu- mor i ho engegés tot a rodar.

I a rodar, de quina manera! Uns dels més exigents dels comedians que tenia, van per aquests mons de Déu explotant a *partit* els seus mèrits. D'altres han hagut de con- tractar-se a sota preu del que cobraven i fer el desentès si s'escau alguna humiliació a llur renom. Resta en peu, però, l'arro- gància. Fins que, com he dit abans, Déu els cridi al seu costat, dalerós de fruir amb el llur art. Cosa la qual, bromes de banda, desitjo que sigui tan tard com per a mi.

L'empresari tria una vintena de persones, entre els dos sexes, d'aquest tarannà, i for-

ma una companyia. Amb una relativa faci- litat es posa d'acord en allò que en totes les altres professions és més repel·lós: el sou; tot el més que pot passar, és que li exigeixin que en el contracte figuri com a preu con- vingut el doble del que han de percebre, però això tanmateix no fa cap mal. En canvi, cal usar tota la diplomàcia, tot el tacte, tota la paciència, per tal de coordinar la capça- ra dels cartells i d'ajustar la mida de les lletres als noms de cadascú, i per a fer el

L'eminent actriu Maria Morera

repartiment dels *camerinos* de l'escenari.

Vencedor d'aquesta lluita en la qual haurà esmerçat una quantitat inospitada d'ener- gia, l'empresari es disposa a engegar la tem- porada. Anuncia per a tal dia la reunió de tots els comedians contractats, reunió a la qual es dona el pompos nom de *presentació de companyia* i en la qual és llegida l'obra d'inauguració i se'n reparteixen els papers. No hi ha lectura d'obra—sigui d'inauguració, sigui en plena temporada, sigui a les aca- laltes—que entre els oients, actors i actrius no n'hi hagi que escolten — o ho fan veure — amb cara de prunes agres. Són els que un cop enllestit l'acte, se'n van a trobar l'empresari per a dir-li que no admeten el paper que els han repartit, el qual, a judici seu, i, per tant, inapellable, és inferior a llur categoria artística. L'empresari fa ús de tota la seva dialèctica conciliadora. Es per- demés. El comediant abans esquinçarà el con- tracte i es morirà de fam a *partit*, que de- xar-se *trepitjar* per un autor o un director.

I bé, direu: potser té raó. No en té mai! Puix que quan l'autor o el director li han donat aquell paper, ho han fet de cara a una interpretació que pugui millorar el valor de l'obra, que sempre és, pesi als comedians, la clau de la volta del negoci. I sovint pre- vist el conflicte, s'han passat hores i hores reclosos al despatx de l'empresari, aquest i l'autor o el director, cercant d'evitar-lo. Però el còmic, que, com he dit abans, en situació de tal no hi veu més enllà del nas i de la seva fatuitat, i amida la qualitat del paper per la seva extensió, i, si no s'hi pot lluir personalment tant se li'n dona de l'obra com del que ha trobat aquell dia, planteja el con- flicte i no atén cap altra raó que la de la seva egolatria.

Va tan enllà aquesta egolatria, que hi ha actor gelós de l'aplaudiment a l'actriu que l'acompanya, o a la inversa. I el cas es dona àdhuc en marit i muller. Jo tinc dos records personals que són altres tants exemples vius de tot el que deixo dit. Un dia d'estrena feliç, al final de l'obra, la claca, com té per mal costum, va entestar-se a fer-me parlar. Jo vaig recórrer a allò tan gastat de recollir els aplaudiments i cedir-los a l'eminent actriu senyora Tal, per la interpretació formi- dable que havia fet de la protagonista de la meua obra. I encara el teló no havia caigut del tot, que el primer actor, espòs de la se- nyora que jo acabava de bombarjar pública- ment i de franc, em deia: «I als altres, que un llamp ens mati!»

El segon episodi fou també en nit d'estre- na, amb Enric Borràs. M'acabava de pro- porcionar un èxit amb una de les seves in- terpretacions més genials. També vaig par- lar, requerit per la gent del segon pis, i també vaig repetir el disc de dedicar al gran actor aquells aplaudiments. Confesso que l'emoció que m'havia produït Borràs donant plasticitat i vida a aquella figura que jo ha- via creat damunt el paper, m'abstria de tot el que en aquell moment em voltava. El cas és que en alçar-se altre cop el teló, Borràs s'adreçà al públic per a rectificar el meu dis- curs. I digué una cosa així: «L'Artís em prega que us digui que fa extensiu a la resta de la companyia el seu agraïment per la interpretació que tots han donat a la seva obra.»

Encara em sembla que el miro, bocabadat, i que somriu, i que em diu: «Tots som de Déu, no!»

No sé què devia haver passat entre els actors que hi havia a les nostres espatlles. Estic cert, però, que així com en el cas de la primera anècdota el zig-zag d'un llamp va brunzir a les meves orelles, aquell dia havia brunzit a les d'Enric Borràs. Puix que es- pontàniament, ni ell, tan pel damunt de tots, no és capaç de partir-se la glòria amb ningú.

AVELL ARTIS

LLANTERNA

Els 77 anys de Shaw

En ocasió del seu aniversari, J. B. Shaw ha dit unes quantes *boulades* més. Ha anunciat que escriu una comèdia de costums polítics, *On the rocks*, el lloc d'acció de la qual és el n.º 10 de Downing Street, residència del primer ministre anglès. Els sense feina tenen un paper preponderant en aquesta obra, així com el cap de policia de Londres.

—Però — diu Shaw —, que no s'alarmi ni Mac Donald ni el cap de policia. Ni l'un ni l'altre d'aquests dos senyors m'han servit de model per als meus personatges, que són un primer ministre de debò i un cap de po- licia de debò.

Quan se li parlà del seu magnífic auto nou, contestà:

—Alguns pretenen que un socialista de debò, i jo en sóc un, no pot tenir un Rolls Royce. Conformant-me a aquesta màxima, m'he vist obligat a comprar un cotxe més car, i això que m'hauria acontentat amb un Rolls! Ja veieu el que té fer cas de l'opinió pública.

Després ha dit que no es sentia vell, que hom no se n'ha de sentir mentre resti un sol recó fresc en l'esperit; que altres civil- izations han arribat al mateix punt que la nostra i no han anat més enllà i el cas és saber si la nostra hi anirà, etc.

I així seguint parlant, ha qualificat Mac Donald d'antic extremista convertit avui en reaccionari i ha dit que Stalin és molt més simpàtic als seus ulla.

—La grandesa de Stalin — ha dit — es manifesta, entre altres coses, per la seva admirable virtut de saber callar, deixant par- lar els altres, cosa que sempre testimonia una certa grandesa.

Preguntat sobre quins eren els tres noms de la nostra època que més admirava, res- pongué sense vacil·lació:

—Lenin, Stalin, Mussolini.

Ernest Molier

No havia dit mai quin any havia nascut, però devia tenir ben a prop de noranta anys, i encara practicava l'equitació. «Si cal, mo- riré en sella», havia dit feia poques setmanes, mentre l'hissaven dalt del cavall, volent pen- de part a la representació anual del seu circ.

Perquè Molier l'any 1879 s'havia fet un circ a la seva casa de París, un circ de debò, que primer només serví per a exercicis d'equitació, i després per a tota mena de números de circ. Però era un circ estricta- ment amateur, i s'hi entrava per invitació.

Havia escrit diversos llibres, principalment *L'equitació i l'alletisme*, i els oferia en premi en concursos que organitzava. Amb Molier se n'ha anat el darrer representant, potser, d'una època desapareguda.

D'ell es conta que una vegada que un admirador de Wagner li deia:

—Vós, tan aficionat als cavalls, us hauréu d'entusiasmar amb la *Cavalcada de les Wal- ktries*!

—Només m'interessa l'equitació artística fina. La *Cavalcada de les Walktries* en fa efecte d'un galop sobre un perxeró.

«Un original»

A Varsòvia s'ha representat una obra so- viètica, *Un original*, d'Alexandre Afinoge- nov, que fou refusada a Leningrad abans d'ésser estrenada amb èxit a Moscou.

L'original és Boris Wolguin, empleat d'una fàbrica de paper d'un poble perdut de la U. R. S. S. És un intel·lectual entusiasta del comunisme, que reuneix un grup d'entu- siastes de la fàbrica — d'altra banda sense un programa ben definit —, però topa amb una burocràcia que no comprèn el seu en- tusiasme i creu que els comitès del partit i els sindicats poden arreglar-ho tot. Salva la jueva Sima de les mans d'un embriac, la recull i li procura feina; però com que negli- geix les formalitats administratives, es veu suspescte de favoritisme i d'abus de poder.

Després de diversos incidents, Boris s'ha de presentar al director de la fàbrica per tal de defensar-se, els enemics no li manquen i es troba suspescte pel seu entusiasme, odiat per la seva audàcia... i finalment ha d'acudir davant el tribunal.

El conflicte és gairebé ibsenià; Wolguin és una mena d'*Enemic del poble*, que topa sempre amb l'hostilitat, que és el que passa sovint a la gent de bona fe, tant a l'Occi- dent podríem dir com a la U. R. S. S.

Afinogenov ha volgut cercar la veritat allà on es troba, i no allà on cal trobar-la, segons les ordres de la propaganda soviètica. Potser per això l'obra fou refusada a Leningrad com a contrària a la veritat.

SERVEI ELECTRIC PER A AUTOMOBILS

Exide

GARAGE ELECTRIC

CARRER MOYA (ARIBAU I DIAGONAL)

CANISERIA FITO BARCELONA

Exit en la mida Corbates inarrugables Pijames a bon preu

JAUME I, 11

Telèfon 11655

Els altres oasis

L'altre dia parlàvem dels moments bons, que treuen inesperadament el nas en un es- pectacle avorrit, i que ens fan exclamar amb entusiasme: «Ja no hem perdut la nit! Això sol ja val les pessetes que ens ha costat l'en- trada...» Us en recordeu? (Illa de verdor — deiem — enmig d'un desert àrid. Oasi agra- dable.) Però com que el comentari d'aquell oasi tan frondós — Gabriela la Gaditana —, que havíem trobat al bell mig del desert de les nits de La Feria, se'ns menjà tot l'es- pai de què disposàvem, no poguérem parlar dels altres oasis que teníem en cartera.

xible com un jone, quan, amb una malícia infinita, amenaça els espectadors amb un ditet picaress, quan, d'esquena al públic, se'n va cap a la cortina del fons amb un *dan- dinement* canalla i la panxeta, inexistent, enfora, tots aquests moviments seus tenen una gràcia inenarrable. Cal veure-ho. Però, com que és tan amanerada com les seves companyes — l'ambient! —, quan està mil- lor és quan improvisa. L'altra nit, va obli- dar sobtadament la lletra castellana del seu cuplet i va engegar en català un *ara no me'n recordo!*, tan inesperat, tan ple de

Aquelles fotos del vestibul...

I avui, tal com prometíem, ho farem amb molt de gust.

Anem al Royal Concert? Anem-hi! Hem portat molts estrangers als cafès-concerts del Paral·lel. I gairebé tots ens han confessat que enlloc del món no havien vist un espec- tacle tan canalla. Ni tan impersonal, ni tan rutinari, ni tan mecànic, gosàrem afegir nosaltres. En efecte: en els cafès-concerts del Paral·lel l'estandardització regna en mes- tressa. Tots són iguals. Totes les dones han estat fabricades en sèrie en les acadèmies de cant i ball. Totes fan el mateix. No hi ha cap excepció. I el Royal no n'és una, naturalment. Entrem-hi. En el vestibul, en- sopleguem amb les indispensables fotos aco- lorides d'En Galan, que cada dia són menys fotografia i més cromo de calendari. I ja som a la sala. L'orquestra — en la qual, per cert, el famós ex-baix partiqué del Liceu, Conrado Giral, toca el contrabaix — ja ha iniciat el prelude. Tots aquests pobres mú- sics, que el cinema sonor ha estalviat, to- quen d'esma. Sense convicció. D'aquella ma- nera mecànica que odia tan profundament l'intuitiu Escudero... I surt la primera dona.

El primer toro! I li llança al rostre un xi- cotet cruel que seu al primer rengle. *Al cor- ral!*, afegeix el seu veu... I surt la segona dona. I la tercera. I la quarta... Totes fan el mateix. La *biosa* (degeneració curiosa d'*habilleuse* que és emprada en els nostres cafès-concerts) els ha tirat al damunt quatre drapats estrictes. I, d'una empenta, les ha llançades a l'escenari on faran el mateix que han fet les *artistes* que han treballat abans d'elles i el que faran les que actuaran des- prés. Això: com si s'esposessin una mosca del rostre, amb la mà dreta indiquen que el reflector els fa mal a la vista. Com que el seu rogal és crònic, intenten fer-se'l per- donar tocant-se el coll amb la mà esquerra. «Avui no estic bé de veu», semblen voler dir... I, completament absents, completament inconscients, vomiten, sense escoltar-se, la cançó obscena, tot i marcant el compàs amb els genolls. No falla mai. Totes fan el ma- teix. I, naturalment, el nostre avoriment va adquirint unes proporcions considerables.

Però quan surt l'Eulàlia Mary, la cosa canvia d'aspecte. L'ensopiment es bat rà- pidament en retirada. No aneu pas a creure que es tracta de l'estrella. No, pobreta! La Mary clou la primera part. I com que cap empresari, ni cap director artístic, ni cap manàger a la recerca de matèria prima, no s'han donat de les seves condicions fan- tàstiques, segurament la clourà tota la vida. Mireu-la. Bruna, molt bruna — un amic nostre diu que sembla un *negrito* destenyit —, menuda, molt menuda, els cabells curtíssims i rullats com *crêpe*, amb un aire androgín torbador, se li pot aplicar allò que deien de l'actriu cinematogràfica Carmen Boni, *chico o chica?*, o el que es fan dir els transfor- mistes, *hombre o mujer?* En veure-la, ens vénen a la memòria aquells versos de *La balada del clavell morenet* de *Cançons de rem i de vela* de J. M. de Sagarra: «Quimet, color d'oliva; — amb el blanc dels ulls i les dents — d'una blanca massa viva; — i una escarola de cabells llunts.» Plena de malícia i de picardia, amb una desprecu- pació innata i una veu de *simvergüença*, fle-

gràcia i d'ingenuïtat, que només es pot com- parar a quan se li escapa infantílimament el riure o a quan, morta de calor, exclama: *Quina mandra!* Per aquesta noieteta es pot anar al Royal i aguantar una hora llarga de treball mecànic i amanerat. Ara bé: si a algun lector, temptat per aquests elogis, se li acut d'anar al Royal a veure l'Eulàlia Mary i en surt defraudat, que no em vingui amb reclamacions. La Mary, com gairebé totes les nostres *artistes* de cafè-concert, és més folla que una cabreta. Té els seus dies bons i els seus dies dolents. I predominen aquests darrers, sobretot en aquesta època de xafegor aclaparadora. Cal estar de sort i ensopagar-li un dia bo.

I de la mateixa manera que es pot anar al Royal per a veure l'Eulàlia Mary es pot anar al Pompeya per a veure la Conchita Martínez. Anem-hi, doncs. Un altre desert àrid com el del Royal. Però amb un oasi agradable, també. La Martínez, com la Mary, si més no és molt rica de condicions. Disset anys escassos, plena de joventut, el rostre regular i bonic, fina de línies, molt castissa, amb un doll clar de veu per donar i per vendre, amb sentiment i simpatia, amb una alegria comunicativa, és flamenca pels quatre costats. Però d'un flamenc fi, Potser mas- sa. Rossenca i inofensiva, bastant aigualida, no té la violència animal, la sang i el nervi de l'Estrellita Castro ni la vivacitat i la sal de la Paquita Domínguez. Però quan dona tota la mida del seu temperament és quan es despenja per *bulerias*. La seva alegria juvenil fa aleshores lliurement de les seves. Amb aquella gràcia purament andalus. amb aquelles inflexions de veu purament flamen- ques, amb intenció i malícia, amb un cos que s'onduia finament i unes mans que por- ten un *son* que no podeu menys de marcar amb els peus, per aquest número de la Con- chita Martínez — i per algunes dislocacions de malucs de l'Elsie Byron i algunes tor- sions de pits de la Bella Dorita — es pot anar al Pompeya.

SEBASTIÀ GASCH

ACTUALIDADES

Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701

- Washington Documental
- El Rin Romàntic Documental
- França Actualitats
- Corrida de toros a Mont-de-Marsan
- Magazine Atlàntic Varietats - Curiositats
- Eclair Journal Actualitats

Sessió contínua de 3 tarda a 1 de la nit

Temporada d'estiu, cada dia

Entrada única: 1 pesseta

A les GALERIES SYRA trobareu els presents de més bon gust i qualitat

Diputació, 262 - Telèfon 18710

FOX

La Fira de la Vida

Janet Gaynor

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1 i Via Laletana, 4

Tel. 15524 - BARCELONA

LE LLETRE

Dreta i esquerra

Assaig
de Werner Wolff

Trobar que el clima hillerià no li prova-
va, Werner Wolff, després d'una estada a
Tenerife, ha vingut a Barcelona, a donar
unes quantes conferències al Seminari de
Pedagogia de la Universitat i a realitzar al-
gunes experiències que té en projecte, per a
les quals utilitzarà l'Institut Psicològic que
sosté la Generalitat de Catalunya.

Wolff, que encara no té trenta anys, és ja
conegut per nombrosos treballs, marcats amb
el senyal de l'originalitat: Diagnòstic experi-
mental de la personalitat. La filosofia en
la psiquiatria, Fonaments d'una
grafologia científica, El co-
neixement i la valoració de si
mateix en l'experiència consci-
ent i inconscient, etc., i és
unànimement considerat com
el fundador de la psicoanàlisi
experimental.

Al mateix temps que a la
psicologia, s'ha dedicat també
a la literatura; ha escrit con-
tes i novel·les i un llibre dels
seus viatges per Tunísia i Al-
gèria.

Els treballs que pensa fer a
Barcelona versaran principal-
ment sobre caracterologia i se-
gurament seran objecte de co-
municacions al Congrés Inter-
nacional de Psicologia, que
s'ha de celebrar l'any vinent a
Madrid, sota la presidència de
Ramon y Cajal i d'Emili Mira.
Ha estat aquest darrer qui, ha-
vent conegut Wolff al Congrés
de l'any passat, celebrat a Co-
penhaguen, l'invità a venir a
Barcelona.

MIRADOR té avui el goig de
presentar, amb l'interessant
treball que segueix, una mos-
tra de l'obra del psicòleg ber-
linès, al qual desitgem una
agradable i fructífera estada
entre nosaltres.

Els conceptes de dreta i es-
querra — que ultra representar
un sentit d'orientació local, te-
nen, tant a les tribus primiti-
ves, com a la nostra Èdats mit-
jana, com a l'actual Orient,
un significat màgic — han tor-
nat a tenir, amb el transcurs
dels anys, una intensitat i una
força simbòlica veritablement
demoníaca. Els conceptes de dreta i es-
querra designen, avui, moviments de masses
amb uns objectius ben clarament plantejats.
Les esquerres es proposen, en darrera anà-
lisi, un programa d'internacionalització i de
supressió de les fronteres; les dretes, en can-
vi, un programa de nacionalització i de de-
marcació. Els moviments dretistes es realit-
zen sota el senyal del principi del règim
«conductorial»: la dominació d'un individu
que dirigeix, que guia, que regeix, mentre
que els moviments esquerristes es col·loquen
sota el principi de la dominació de les mas-
ses. D'aquesta manera, i dins l'orientació
política, el principi de dreta i esquerra ha
arribat a tenir un significat inequívoc.

Gairebé tots els conceptes perden llur con-
tingut simbòlic inicial, desapareix en el
transcurs de l'evolució llur plasticitat origi-
nària, i a la fi arriba a ésser unes simples
denominacions. Un dels deures de la cièn-
cia hauria de consistir en el descobriment —
de vegades veritablement excavació — de les pre-
gues significacions simbòliques recobertes
pel pensament abstracte, per tal de poder
comprendre tota llur capacitat d'eficàcia.

Deu anys d'intensa tasca investigadora en
el camp de la Caracterologia ens han per-
mes de fer una mica de llum sobre diverses
coses, i també sobre el simbolisme de dreta
i esquerra.

Tots els éssers tenen un costat dret i un
costat esquerre; el costat dret té, però, en

l'espècie humana, una extraordinària prefe-
rència. És amb la mà dreta que l'home ve-
ritablement actua, i fins la nostra vista està
talment influenciada pel principi del costat
dret, que — com s'ha pogut demostrar experi-
mentalment — el que millor percebem dels
objectes és llur costat dret. Podem compro-
var la justesa d'aquesta afirmació en el cas
de les pintures reproduïdes en fotografia:
invertint els dos costats del diapositiu de
manera que el que abans es trobava a la
dreta es trobi a l'esquerra, immediatament

tintés. La «cara dreta» veurem que s'asem-
bla molt al model que serveix de base a les
nostres experiències, mentre que la «cara es-
querra» acusa una expressió indiferent, més
aviat reflectint els trets característics de l'es-
pècie. La «cara dreta» fa una impressió més
vital, més eixerida i més activa, mentre que
la «cara esquerra» fa una impressió més sor-
da i més morta, o bé, també, més intelli-
gent, més abstracta, més demoníaca. En un
llibre nostre de pròxima aparició es resumi-
ran extensament els resultats de tals experi-
ències, realitzades amb una sèrie dels re-
trats més heterogenis. Es curiós de veure,
també, que en les obres d'art regeixen unes
lleis exactament iguals, i no solament en les
obres europees, d'un art tan desenvolupat,
sinó també en la pintura i l'escultura dels
salvats, dels grecs, dels egipcis, en l'art
gòtic, i àdhuc en el dibuix infantil. És una
lleï de la vida que es manifesta en aquestes
coses, i sobretot, amb expressió al·lucinadora,
en la mort, cosa que es pot comprovar amb
les màscares mortuòries i les mòries. Aque-
sta lleï consisteix en això: el costat dret cor-
respon a la individualitat; el costat esquerre
més aviat expressa l'universal, el col·lectiu.
L'esquerre representa el costat de la perte-
nència, del lligam racial, de l'esperit supra-
individual, però també el de la dissolució i
de la mort. I aquesta lleï queda en peu in-
variàblement també en el món animal. Repe-
tint les mateixes experiències amb retrats
d'animals, arribarem al resultat que la cara
dreta de l'animal correspon a una expressió
individual latent, i que a l'esquerra corres-
pon una expressió universal i típica de l'es-
pècie.

Aquest resultat encara pot ésser més apro-
fundit.

Presentant aquells retrats «drets» i «es-
querres» a determinades persones, i deman-
ant que els caracteritzin des del punt de
vista de la Caracterologia, el judici que em-
etran serà sempre el de la diferència
que acabem d'establir. El més interes-
sant és, però, les reaccions dels malalts men-
tals. Si els presentem aquelles fotografies
preferiran els «esquerres» i sense cap transi-
ció, en veure'ls, es posaran a parlar de la
mort; els individus normals, en canvi, tenen
manifesta preferència a les cares «dretes».

Si la dreta correspon, doncs, a la indivi-
dualitat, i l'esquerra a l'espècie, al supra-
personal, llavors compendrem per què una
gran quantitat d'esquerres acusen evidents
inferioritats: els manca individualitat. D'al-
tra banda, i per la mateixa raó, d'entre els
trobarem també les personalitats supraso-
cials, les quals també posseeixen — més enllà
de les forces individuals — les energies de
l'espècie. Compendrem per què els primitius
i els animals es mostren més ben orienta-
ts cap a l'esquerra, ja que llur principal
energia és precisament la força més carac-
terística de l'espècie: la de la procreació.
També compendrem, però, la defensa i la
por dels temps moderns, dels temps de la
dominació de l'individu davant el principi
de l'esquerra. Perquè el principi de l'esque-
rra conjura les forces de l'espècie que es su-
bleven contra la individualitat. En casos de
comunitats religioses en els quals sobretot
importa l'interès comú de la totalitat, «es
conjuraran» — com ho veiem en l'esmentat
passatge de la Bíblia — el principi de l'es-
querra amb la desconexió total de la dreta.

La interpretació dels somnis aporta profun-
des comprovacions a tot el que acabem d'ex-
posar. Les representacions del somni són
semblants a les de la mitologia i dels contes
de fades. Les lleis de la vida de l'individu
són idèntiques a les de la vida de la Huma-
nitat. De la mateixa manera que l'evolució
de l'infant en el si matern acusa l'empremta
de l'evolució de tota l'espècie humana, així
també en la nostra ànima existeixen lleis
universals i primitives que sempre viuen. La
importància que en somni s'assigna a l'es-
querra, denota sempre correlacions amb el
món actual i amb el passat.

Hem parlat de la importància de dreta i
esquerra en la vida política; tornem-hi ara,
per acabar.

La consciència renascuda de les relacions
simbòliques féu que també els moviments de
massa es servissin de certes representacions
de símbols. No ens sembla una pura casuali-
tat, després d'un inconscient coneixement de
les relacions secretes, que els moviments es-
queristes emprin sagetes les puntes de les
quals es dirigeixin cap a l'esquerra, mentre
que certs moviments dretistes han escollit
la creu evàstica. Precisament l'exemple d'a-
questa creu és ple de profundes significa-
cions, ja que aquest senyal va figurar, en
un principi, de dues maneres distintes: una
que sembla rodar cap a la dreta i una altra
cap a l'esquerra. Per a ambdues formes, les
distintes tradicions ens presenten tota una
sèrie de significacions. El senyal que sem-
bla rodar cap a l'esquerra és el que origina-
riament fou nomenat evàstic; en xinès re-
presenta «deu mil» i pot expressar, en les
diverses maneres d'emprar-lo: «tot, tots»,
«totes les coses de la Terra», «tots els estats
de la Terra», internacional. En japonès tam-
bé significa «vida eterna». Per al budisme
representa «eterna sort» i l'entrada, la fusió
en la totalitat. La forma «esquerrena» és,
doncs, la de les correlacions col·lectives.

L'altra forma del senyal és la que sembla
rodar cap a la dreta.

Representa en aquesta forma el martell del
déu Thor, amb el qual aquest déu solia des-
trocar els carreus de gel i de pedra — uns
gegants mitològics hostils als homes i que
personificaven les forces elementals. És doncs
un símbol guerrer; el símbol de l'individu
triomfant sobre les forces col·lectives.

La força atractiva i l'eficàcia de tals sím-
bols escapen a l'explicació racionalista, i no
poden ésser compreses sinó com a irradiació
de representacions que emergeixen de les
lleis més íntimes de la Vida, ancorades en
la profunditat de l'inconscient, i conseqüèn-
cia dels principis inicials, com el principi de
la dreta i de l'esquerra de què acabem de
tractar.

WERNER WOLFF

Un retrat de D. H. Lawrence

Estem en l'època dels documentals. Les
biografies, les històries, les memòries, els re-
culls de cartes, els assaigs, omplen els apa-
radors de les llibreries. Actualment els docu-
mentals no sols en qualitat, sinó en nombre,
passen davant les novel·les.

Fins i tot excel·lents escriptors amateurs
han estat descoberts en aquest gènere. Mil-
lors que molts professionals. No fa gaire la
gran duquesa Maria de Rússia, inèdita en
literatura, escrivia els records de la seva jo-
ventut a la Cort Imperial (Educació d'una

sa, fosca, ofegadora i depriment. Sento que
detesto més els anglesos que els americans.»
També: «Maleixo Europa, els blancs i els
Estats Units.»

Sentia aversió per a les ciutats. Quan va
a Nou Mèxic sofreix davant la perspectiva
de passar per Nova York, la gran capital.
«No voldria demana—arribar per Nova
York. Voldria evitar-ho.» I afegeix: «Vol-
dria venir als Estats Units sense trobar els
horribles americans «cultivats» que tenen fe
en la llibertat i en la democràcia. No crec

Mabel Dodge i el seu marit, cap d'una tribu india

princesa) en una prosa llisa i espiritual, que
causa l'admiració dels lectors. Fou una sor-
presa. Maurois arribà a compararla amb
Marcel Proust.

Un dia si ens vaga parlarem de la litera-
tura autobiogràfica dels aristòcrates destro-
nats. S'hi troben obres definitives. El prin-
cipe Yussupoff, l'assassí de Rasputin; Viru-
bova, la dama d'honor dels tsars russos; la
princesa alemanya de Pless; la gran du-
quesa Maria i altres escriuen amb molta
solta i sensibilitat.

No sentíem escrípsols de puritanisme da-
vant la nova voga literària. Al capdavant
moltes produccions de literatura moderna no
passen d'ésser documents dissimulats. Si le
grain ne meurt de Gide, A la recherche du
temps perdu de Proust, Ulysses de Joyce,
per no esmentar-ne d'altres, són autobiog-
rafes camuflades. És més: unes memòries o
autobiografia declarada significa una major
sinceritat i gosadia en l'autor, dignes de te-
nir-se en compte.

I sinceritat i embranzida suposen les Me-
mòries i La meua vida amb Lawrence al
Nou Mèxic acabades de publicar, conservant
els noms autèntics de les persones, per l'ame-
ricana Mabel Dodge Luhan. En aquestes
obres, Mabel Dodge, quasi desconeguda,
s'ha revelat una veritable escriptora en el
gènere autobiogràfic. La literatura de llen-
gua anglesa, afavorida per una important
aportació femenina, pot comptar amb un al-
tre nom — Mansfield, Woolf, Lehmann,
Dane, Mabel Dodge...

De Mrs. Dodge ens ha impressionat la
presentació que fa del novel·lista anglès en
la seva Vida amb Lawrence al Nou Mèxic.

Un retrat inesperat. Ens ofereix un Law-
rence turmentat, inquiet, irritable, neuròtic.
Llegint les impressions de Mabel Dodge
i la infinitat de cartes del propi novel·lista
anglès, contingudes a La meua vida..., des-
cobrirem un Lawrence inimaginable i descon-
certant. Diferent en molts aspectes de l'home
que us havíeu figurat a través de les lec-
tures.

Un home minso, barba roja, corbat, frà-
gil i delicat. Un home que no podia sepa-
rar-se un moment del costat de la seva mu-
ller Frieda. Però, de vegades, treia les forces
per apallissar-la i martiritzar-la. No beu ni
fa excessos. Porta una vida morigerada. Ell
mateix es dedica als treballs del menatge.
L'autor de Lady Chatterley cada dia renta
els plats i la roba. No es posava a escriure
sense deixar enllestits els treballs de cuina.
Ell era «la servent» de casa seva. No tenia
criats, perquè, segons deia Lawrence, «cen-
teraven l'atmosfera».

Era quasi un misantrop. Va a l'Àustràlia
per trobar la solitud.

«No divulgueu la nostra presència — escriu
des d'allí—. Aquí no coneixem ni una àn-
ima, estem sols; és deliciós. Ningú no ens
hi ha descobert.»

Odia Anglaterra, Europa, Amèrica. En
unes cartes adreçades a Mabel, resident a
Nou Mèxic, confessa: «Anglaterra és odio-

gens en la llibertat ni en la democràcia.»

La manera com va conèixer Mabel Dodge
dóna idea del temperament del novel·lista an-
glès. En 1921, a penes conegut, Lawrence
descansava a Itàlia en companyia de la seva
dona Frieda. Mabel, una americana inque-
ta, amiga d'aventures, refugiada a Nou Mè-
xic, el va descobrir. Mabel, sense tenir-hi
amistat, envià diverses cartes a Lawrence
invitant-lo a traslladar-se a Taos. L'ameri-
cana volia que Lawrence estudiés els cos-
tums dels pells roges.

El matrimoni Lawrence es deixà persua-
dir i abandonà Europa. Unes cartes d'una
desconeguda bastaren per a fer-li recórrer
mig món.

A Nou Mèxic, Frieda i Mabel es disputen
la influència prop de Lawrence. Però el no-
vellista («escandalós» fou fidel a la seva es-
posa. Un dia, Mabel, rentant els plats amb
Lawrence, li va cercar les mans. Lawrence,
adonant-se de la insinuació, digué:

«Hi ha una cosa que està per damunt
l'amor.»

«Què és? —interrogà Mabel, segura de
guanyar la voluntat d'ell.»

«La fidelitat —respongué ell, mentre la
deixava plantada.»

Mrs. Mabel Dodge explicava a Lawrence
les seves experiències i lectures de psicoanà-
lisi. La muller del novel·lista comentava:
«Detesto els potins sobre l'ànima.» Lawren-
ce desenganyà l'americana acollint-se una
altra vegada a la fidelitat: «La meua muller
no vol que una altra dona s'introdueixi en
els meus llibres.»

Totes les pàgines de La meua vida amb
Lawrence al Nou Mèxic donen a conèixer
trets inesperats de l'autor de Lady Chatter-
ley. És un gran document que, amb tota la
raó, atreurà l'atenció de la crítica mundial.
Però, a més, l'obra està enriquida per un
nombre crescut de cartes del novel·lista. En-
cara que el llibre de Mabel fos una cosa in-
significativa, es salvaria per les cartes que
conté.

Valor de la literatura de Dodge? Les me-
mòries són bones. Escrites en estil «mascle»
— que àdhuc espantava el mateix Lawren-
ce —, explica les seves impressions i records
com un escriptor habitual.

Fluïdja quan vol fer literatura. Quan es
lliura a la imaginació i prova de dir coses
boniques: aleshores fracassa. Les poesies
que dedica a Lawrence són dolentes. N'hi ha
una de seriosa, que arriba a suposar que
Lawrence és una cabra, un llop, un anyell,
un colibri, un mosquit, un ase, una tortuga,
un elefant, etc.

En fi, retinem el nom d'aquesta nova es-
criptora americana: Mabel Dodge Luhan,
l'amiga del novel·lista Lawrence.

J. CABRE OLIVA

Un present que us farà quedar bé.

Visiteu les GALERIES SYRA

ADQUIRIU EL NÚMERO D'ESTIU DEL

D'ACÍ I D'ALLÀ

Magazine català

Articles de Rosend Llates, F. Cambó, Carles
Soldevila, Vescomte de Güell i J. M. Guilerà
Viatges, Camping, Platges, Esports, Modes
Tot allò que escas en número d'estiu

Preu: 5 pessetes

Administració i venda:

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

NATACIÓ

Gran assortit d'obres nacionals
i estrangeres. Perfecció la seva
manera de nedar, estudiant les
noves obres sobre el "crawl"

Llibreria Francesa

RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10

Sucursal: PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

The Majorca Sun
and
The Spanish Times

El més important set-
manari anglès que es
publica a Espanya.
Llegit per tots els
anglesos i americans

25 cèntims en tots els quioscos

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telèg.: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcu-
bion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURES, Fàbriques a
Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbri-
ques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MAN-
GANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de
fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUS-
TRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BU-
FADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOL-
DADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

LES ARTS I ELS ARTISTES

Homenatge a Renoir (1841-1919) Santa Maria de Vilabertran

«Pierre-Auguste Renoir. Pintor impressionista fill de Limoges. 1841 — 1919.» Vetaquí la succinta relació que es llegeix en qualsevol diccionari manual. Semblant, poc més o menys, a la que de paraula us podria donar un feix de gent. El món ha estat sempre afoniat a les etiquetes contundents i definitives. Pintor impressionista: rètol elàstic que pot significar moltes coses i pot, també, no dir-nos res per incomplet. Despullem, per exemple, Gauguin de la seva llegenda, sospesant únicament els seus fruits, i aquest títol li vindria una mica gran.

Aplicat a Renoir és d'una estretor abusiva.

Ens guardarem molt i prou de contradir els comentaris que situen la millor producció del mestre de Cagnes entre el pintat per ell durant els deu o dotze anys que milità dintre l'impressionisme estricte. Però és impossible judicar bé el seu valor complet si el deslliguem del de la multitud d'assaigs i de troballes que realitzà al marge d'aquesta escola. En cada un dels diversos camps on el portà la seva inquietud pot destriar-se un Renoir que ensopega. (I es pot dir, sense paradoxa, que no és pas aquest el seu mèrit més petit; ja que és sempre una facultat rara i estimable la de saber recollir profitosament la didàctica dels entrebancs. L'addició d'aquests seus aspectes en el sector de l'ortodòxia impressionista val la que pot fer-se en tantes les altes orientacions iniciades o empreses pel pintor; i el conjunt definitiu ens mostra aquesta formidable personalitat artística avui oficialment homenatjada amb tots els ets i uts en una exposició monumental.

Renoir inicia la seva trajectòria amb una pintura essencialment realista, directament eixida de l'art robust de Courbet. Matèria grassa i sensual, formes concretes, cromatisme retintut; gairebé sorprenent en el que, més tard, serà el millor colorista que hagi enorgullit la França. Tipiques d'aquest període són les teles *Le ménage Sisley* (1868) i *La baigneuse au griffon* (1870) que Courbet en persona s'honoraria signant. Aviat, però, Delacroix li descobreix un horitzó més espaiós i, sota la seva influència, la paleta se li enriqueix i el pinzell li guanya una agilitat considerable. Aconsegueix reeixides me-morables com *Les parisiennes habillées en algériennes* (1872) i sobretot *La loge* (1873), meravella de claror conjugada en simples grisalles partides del negre pur, però la seva evolució continua a plena marxa. Manet, Sisley, Pissarro, Monet el pontifex, Durand-Ruel el marxant ardit, Caillebotte l'animador i més que tots ells les conseqüències racionals de causa a efecte de les recerques i troballes personals, el porten en ple territori impressionista amb tots els seus encerts i tots els seus prejudicis i exclusivismes de credo militant. Pintura a ple aire, assumptes actuals, taques de sol, absència de negres, contorns dissolts per la llum, tons dividits, pinzellada moguda. Renoir hi realitza una pila d'obres no superades per cap altre pintor del grup: *Le moulin de la Galette*, *Mme. Charpentier*, *Jeanne Samary*, *La Balançoire*, etc. L'any 1883, una profunda crisi espiritual l'obliga a reaccionar sorprenentment. Ell mateix, en parlar d'aquesta reacció, la qualifica de «ruptura». Ruptura de caní i, per tant, amb l'impressionisme. Té la convicció de trobar-se esgotat per haver arribat a les darreres conseqüències de la nova tendència. La recança per l'abandó dels motllos tradicionals que tortura d'una manera explícita els romàntics, turmenta també, potser inconscientment, més d'un

pintor del grup de Batignolles, tot i llur irrupció petulant d'innovadors en el món de l'art. Afegim-hi, també, l'error, freqüent en els revolucionaris de tota mena, de creure que la fase demolidora per ells realitzada representa el cicle total de la revolució. Res d'estrany, doncs, que Renoir cregui, en aquest moment, en la necessitat de reconstruir i que, impressionat pels exemples que ha vist durant el seu viatge a Itàlia l'any 1881, es lluri a la recerca de la correcció formal amb un dibuix cenyidíssim i una mo-

Renoir. — «Le ménage Sisley» (1868)

delació en extrem disciplinada. Ingres, Corot, són els seus nous mentors; sense, però, abandonar mai el seu caient personalisme ni repudiant la inquietud. De *L'après-midi des enfants* a *Wagramont* (1884) a *La natte* (1887), hi ha per exemple, la mateixa distància que separaria l'estudi d'un fresc pompeïà del d'una tela d'Ingres. Poc després el pintor s'emancipa novament de la tirania formal per a abandonar-se de ple a la seva passió de colorista. A aquesta passió, de mica en mica, s'hi agrega una espècie de golafreia en l'expressió dels volums que s'observa en les formes extraopulentes dels nus femenins de la seva darrera època, la més discutida.

L'exposició que, durant mig any, honorarà el nom de Renoir en el museu de l'Orangerie mereix hores senceres d'estudi i d'admiració. El tacte que ha presidit l'organització és digne de tots els elogis. Res més difícil que seleccionar encertadament l'obra, tan diversa i tan fèrtil, d'un home que, durant cinquanta anys, segons paraules pròpies, no passà un sol dia sense pendre la paleta i deixà darrera seu no menys de quatre mil pintures. Vell, amb les mans baldades i el cos retorçat com un cep pel reumatisme, l'avi Renoir, en el seu refugi de Cagnes, encara envestia teles de l'envergadura de *Le jugement de Paris* (1914) i *Les nymphes couchées* del Louvre, executades a la vetlla de la seva mort. La tria ha estat feta no solament de cara a les obres mestres, sinó també pensant en les que, a part del seu valor artístic, són d'un gran interès representatiu per a explicar-se les diferents maneres d'expressió que adoptà l'artista durant la seva carrera; maneres sovint massa separades per les tanques metodiques dels comentaris excessivament afonats a posar portes al m. Renoir, temperament essencialment àgil i rebel a les cotilles escolàstiques, avançà, recula, tempteja o reacciona fidel única-ment a les lliçons de la pràctica i a les veus profundes de l'instint. Els diferents períodes d'un art personal van sempre units per mil lligams més o menys visibles i és imprudent isolar-los massa. La seva nomenclatura es pot admetre únicament com a economia de l'expressió verbal.

Celebrem, també, que a l'Orangerie hi hagi exposades algunes teles francament medíocres, com és ara *La Seine à Argenteuil* (1888) on el miratge de Watteau arrossega Renoir fins a la «cuina» potinera del colorisme més llampant i fals. Els que han lamentat aquest fet han oblidat, segurament, que les exposicions d'aquesta categoria deuen servir no solament al panegíric, sinó també a la revisió i l'estudi.

«Si no haguessin existit les sines jo no hauria escollit mai l'ofici de pintor... Quan he pintat una anca i em vénen ganes de reparar-la amb la mà és que ja està acabada.» Heus, ací condensada tota la doctrina de Renoir o, millor dit, la seva anti-doctrina. Ningú com ell no ha odiat la teoria i el sistema, els formulismes buits i la pirotècnia dels èstetes. Adepte *avant la lettre* del desimbolt «jo pinto i fora» nonellà, els seus judicis foren sempre nets, simples i recolzats, *ad probandum*, en l'obra pròpia. Per ell la pintura és, abans que tot, un joc; un mitjà d'expressar el goig intern amb què frueix i admira els elements plàstics del món exterior. És l'artista innat, pel qual el treball es realitza amb la naturalitat d'una funció fisiològica. Si té de vèncer algun esforç és, precisament, quan la seva intel·ligència li assenyala els perills d'abandonar-se a una facilitat i una gràcia filles, diríem, del seu excessiu. La prova en són els moments en què el pintor s'aplica una autocrítica severíssima i decidí adaptar-se a disciplines terrisses. Però la voluptat instintiva era més forta que ell. És per això, segurament, que, passada l'etapa impressionista, el seu art es va moure — sense que això signifiqui, ni molt menys, cap fallida — al marge del camí renovador que la pintura prosseguí, gràcies a la lluita sorda del gran i malaurat Cézanne.

Cézanne, Renoir! Més d'una vegada hem imaginat que si un sol home hagués pogut reunir el bo i millor d'aquests dos temperaments antitètics, hauríem vist un Rafaello modern més sòlid i més complet encara, si això és possible, que el del Renaixement italià. Però aquesta hipòtesi és, en ella mateixa, un absurd. En primer lloc, és molt possible que unes qualitats tan oposades s'haurien exclòs en comptes de completar-se. A més — i aquesta és l'objecció capital — el seu moment no era de síntesi, sinó d'anàlisi; anàlisi que prosseguí amb els cubistes de la Butte i els fauves de Montparnasse fins el dia lamentable en què l'especulació concupiscent substituï la fe.

Vetaquí un greu problema, aquest de saber la dosi ideal de facilitat en funció de les resistències a vèncer, que deuria posseir l'artista arquetipus. El nostre amic Joan Sacs, en tant que documentat comentarista de l'impressionisme i alhora admirador del gran estorç generós acomplert pels pintors flamencs, podria dir-nos en coses delicioses.

A propòsit del núvol d'articles, assaigs, llibres, discursos i conferències de tota mena apareguts amb motiu del centenari de Montaigne, algú ens feia observar la incongruència de les conclusions, sovint diametralment oposades, que els diferents conferencians i escriptors — segons llur tarannà personal i a vegades apuntalats per una argumentació magnífica — han extret de l'obra del gran batlle bordelès. L'exposició Renoir ha provocat un fenomen semblant. Des del prefaci del catàleg oficial redactat per un membre de l'Institut fins a les fulles dominicals de província, hom s'ha entestat a definir l'indefinible amb una varietat de tons que va des de la literatura d'almanac fins a l'hàbil explotació dels llocs comuns brillants. De Renoir únicament poden narrar-se els accidents col·laterals, la posició relativa de la seva òrbita en relació a l'univers de l'art modern. El profund, l'alegria de viure irradiats per la seva pintura es recull únicament contemplant-la. Expressar-ho amb paraules equival a poar aigua amb un cistell.

Què diria, doncs, el vell Jaume de Cagnes, si veïés el xàlec de banalitats crític-literàries que han caigut sobre la seva memòria? Segurament s'ho miraria amb els ulls plens de malícia i el somriure bon minyó del moment en què explicava a un seu amic: «Un dia un pintor que es va trobar sense color negre el va substituir amb el blau. L'impressionisme era nat. Els literats podien pendre la paraula».

D'entre tots els seus companys de lluita, Renoir fou un dels més afortunats des del punt de vista de l'èxit material. Conegué amics fidels, admiradors sincers, deixebles devots, èxits públics parcials. Obtingué, finalment, la roseta de la legió d'honor. Així i tot, les estretors, les incomprendions i àdhuc les hostilitats acarnissades que degué sofrir no tenen fi ni compte. MIRADOR reproduïa no fa gaire alguns dels judicis duríssims amb què provà d'amargar el seu treball la crítica oficial contemporània. La consagració final fou lenta i per ésser completa necessità passar l'entrada (i encara no pas sense algunes reserves) del museu del Luxemburg, avantsala i purgatori del Louvre.

Nosaltres, tots els que estímem Renoir, pensem en la indirecta lliçó d'humilitat que ens dona el seu apoteòsic triomf d'avui. Sens dubte sabem i comprenem perquè hem après. En front d'una escriptura nova, d'un aspecte inèdit de la bellesa, tinguem l'humil coratge de no jutjar massa de pressa. Els artistes necessiten d'un ample crèdit quan s'avancen per a la comprensió mitjana de la gent que els volta i cal un temps per aconseguir-los. Respectem — sempre que no es tracti d'un absurd inicial o d'una traçada maniobra de murri — l'esforç dels homes que cerquen i moren o envelleixen abans d'haver trobat o abans que hom admeti que han trobat alguna cosa important. Davant Renoir mateix, qui sap si qualsevol dels seus actuals admiradors, vos o jo, transformat en ciutadà de 1880, no hauríem estat dels més injustos llançant-li la primera pedra.

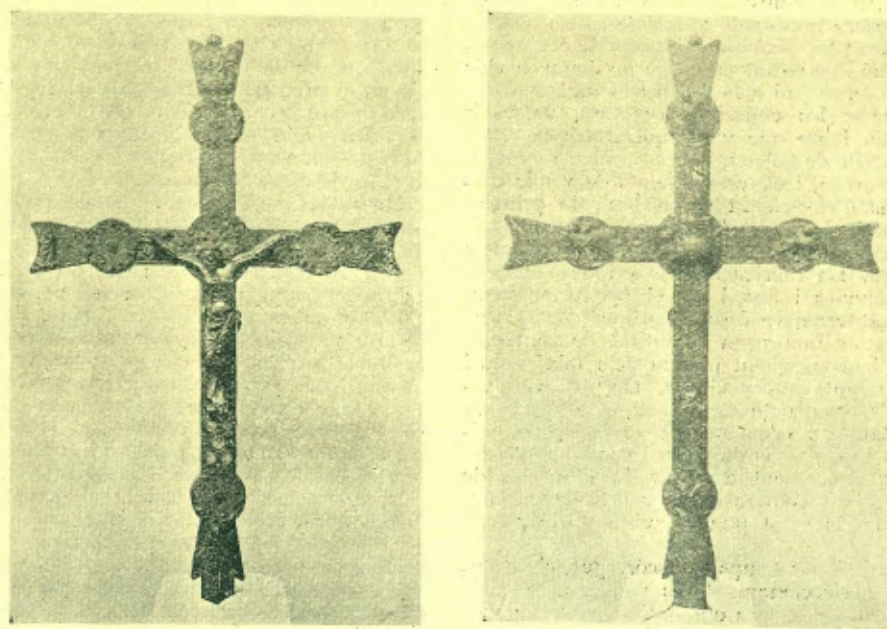
ALBERT JUNYENT

Paris, agost.

(Acabament)

En els claustres, que són sense el pis superior, no hi ha construccions posteriors; fora de petites modificacions, es mantenen com en l'època en què foren construïts. Puig i Cadafalch els classifica entre els afectats per l'austeritat cisteriana.

Les prediques de Sant Bernat, restaurant l'austeritat i pobresa primitives, són de 1125, i segurament aquestes exhortacions arribaren a notícia dels constructors de Vilabertran.

La creu de Vilabertran

S'havia estès tant l'ordre, que en 1152 el capítol general acordava no fundar més monestirs nous. Cal recordar que des del primitiu de Cîteaux (1098) i les seves quatre filials eren La Ferté (1113), Pontigny (1114), Monmond (1115) i Clairvaux (1115). L'ordre havia arribat a tenir-ne tres-cents trenta-un, comptant només els d'homes.

No és gens inversemblant de suposar que el nou esperit de l'ordre afectés la construcció començada del claustre.

Si bé ho observem, podem veure que hi ha alguns capítells mig treballats, la qual cosa vol dir que primer els col·locaven i els esculpíen més tard, al revés del que passa al claustre de Sant Cugat del Vallès, en un capítell del qual podem veure, gràcies a la lapideta equivalent a la signatura col·locada al costat, el mateix escultor treballant, però amb la feina fora del lloc on ha d'anar.

De totes maneres, si els capítells de Vilabertran fossin tots esculpits, tampoc tindrien la riquesa dels d'altres caustres, ja que només s'hi observa decoració floral, força estilizada.

Cal observar que no totes les línies d'arquacions són al mateix nivell, puix si un s'ho mira bé pot observar un desgavell de plans. Ja comença la planta per no ésser rectangular, sinó trapezoidal, estrenyent-se molt notablement en el cantó sud, que és el que té els arcs més elevats. Els arcs són de mig punt, amb quatre pilars, un a cada angle; a més a més, hi ha d'altres pilars que alternen amb les columnes: tres a cada costat, menys el cantó oest, que solament en té dos i en canvi té un agrupament de quatre columnes. Els costats nord i sud tenen vuit columnes cada un, dotze l'est i setze l'oest, en total quaranta-quatre, totes apallades. Els arcs axials són de mig punt i només en queden tres dels quatre que hi havia; el de l'angle N. E. que perillava d'enrunar-se i calgué treure'l; en fer-ho es trobà una figura de guix: una cara fent una ganyota, la qual es conserva al mateix lloc on fou treta.

El campanar pertany al segon període del romànic, o sigui el de finestres partides amb columna i capítell mensuliforme. Es compon de tres cossos dividits per una cornisa, deco-

rat cada un en la forma del primer romànic, o sigui arquacions lombardes. Posteriorment s'hi afegí a dalt una barana que no hi feia cap falta.

Cal també esmentar la casa dels abats, gran cos d'edifici de dos pisos i golfes, de proporcions grandioses distretes per finesstrals gòtics partits per esveltíssimes columnetes.

A Vilabertran es guarda la joia magnífica que és la seva creu, descrita així per Joaquim Folch i Torres:

«L'abadia de Vilabertran, que des del segle XVI fou convertida en col·legiata de canonges seculars que fins l'any 1835 l'habitaren, guarda una joia del seu antic tresor, que és la magnífica creu d'altar. Marca 1'05 metres d'altura per 0'99 metres d'amplada i és de fusta revestida d'argent repujat, amb treballs de filigranes, esmalts, pedres encastades, de les quals algunes són molt antigues gemmes o camafues d'època romana, gravades de temes pagans i possiblement trobades per les sorres, que al temps en què es va fer ja cobrien les ruïnes d'Empúries.

Inútil voler descriure aquest incomparable monument de l'argenteria catalana, que en el seu anvers sosté la imatge del Crist i en el seu revers l'Anyell Místic en el centre amb els quatre evangelistes entorn. L'obra és pel seu estil datada com del segle XIV i es creu feta probablement en els obradors d'argenteria de la ciutat de Girona.

Aquesta creu, com moltes de la mateixa època, sembla ésser feta amb planxa estampada sobre un motlle prèviament preparat, puix que en el revers el dibuix forma com una mena de greca amb medallons, en la qual encara es poden observar les traces dels motlles o mascles.

J. DONAT

raspalls per a tots els usos
articles de netja—objectes per a presents
rambla catalunya, 40

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canale es, 2 i 4 · BARCELONA

Excursió col·lectiva a ROMA

amb motiu de la celebració de l'Any Sant

15 dies de deliciós viatge, per pessetes 577, tot comprès

Pròximes sortides: 12 d'agost i 9 de setembre de 1933

DEMANI FASCICLE EXPLICATIU

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la
Neurastènia (en totes les seves manifestacions),
mal de cap, cansament mental, perduda de memòria, vertiges, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.— Dirigir-se i trametar 0'25 ptes. en segells de correu per al franquig a Oficines Laboratori Sòkars, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties

RADIO I DISCOS

La disbauxa de la ràdio Notes diverses Les emissions educatives

La ràdio ha estat, pels qui s'ho miren de fora estant, un dels negocis més envejats i la xifra de vendes que amb els articles de ràdio indubtablement s'ha obtingut, ha fet pensar en guanys que malauradament en ben poques ocasions s'han confirmat.

Com que les activitats comercials en el ram d'articles de ràdio no són de molts anys, de 1924 tot just, no és difícil de seguir el seu desenvolupament. Va ésser per aquest any que l'emissora de l'Hotel Colon va començar a actuar; fins llavors el radiofons s'havien d'accontentar amb els senyals de l'emissora militar de Montjuïc i dels vaixells del port; tot això amb aparells de poca complexitat i de reduït preu que no donaven vida ni al comerç ni a la fabricació indígena. En iniciar-se les emissions regulars, va venir aquella febre que va omplir totes les llars d'aparells de galena, que es venien i es feien a tot arreu, i els establiments de venda d'aparells d'electricitat varen tenir la primera competència amb els altres que, sense cap preparació tècnica, els treien una clientela segura. La fabricació dels primers aparells de vàlvules i fins i tot el perfeccionament dels altaveus, va ésser el primer cop que va arribar a una gran quantitat de material, amb la consegüent pèrdua dels fabricants i comerciants intermediaris. Després de venir els constructors casolans, que aprofitant muntatges i esquemes de revistes, necessitaven magatzems de peces i establiments dedicats únicament a la venda d'articles de ràdio, fent comerç del que fins llavors només havia estat una experimentació científica.

Tot i el poc temps transcorregut, els avenços i perfeccionaments es van produir molt de pressa, i encara que això comportà noves vendes, el fet és que produïa depreciacions

en els aparells existents, i aquest perjudici s'emportava els guanys obtinguts. L'aparició dels aparells enxufables amb la supressió de bateries i piles, la fabricació d'aparells compactes amb l'alta veu i circuit tot junt, van ésser dues troballes que arreu van també grans quantitats de material.

La darrera fallida no ha estat produïda per avantatges d'ordre tècnic, sinó per causes d'ordre econòmic, i ha tingut per origen, primer, la desfeta del dòlar. Ha vingut a fer-hi complement la fabricació d'aparells d'un pes mínim, cosa que vol dir una minva en els drets d'entrada i despeses de transport, que en definitiva porten a una reducció en el preu de venda al públic. No fa encara un any, els aparells de sis o set vàlvules es feien pagar entre 1.300 i 1.500 pessetes. Avui hi ha superheterodins de sis vàlvules al preu de 600 a 800 pessetes.

Ha estat precisament el nostre país, que tant es ressent dels efectes d'una economia mal dirigida, el que més ha patit en aquest sentit. Al comerciant de ràdio no se li pot exigir que sigui un entès, ni se'l pot obligar a seguir aquesta marxa tan ràpida. Se l'ha de protegir i ajudar perquè pugui sostenir-se. Però els estralls són encara superiors entre els fabricants, i val a dir que la manufactura que s'havia iniciat ací no pot suportar les ofertes estrangeres, produïdes, gairebé totes, pel dumping americà, puix no són altra cosa la majoria dels sistemes d'exportació d'Amèrica, que sense cap garantia ofereixen productes d'inferior qualitat, a preus infims potser, però en definitiva perjudicials per al comprador per llur calamitosos resultat.

Es podria dir que hi ha superproducció i que cal seguir el corrent, i a tot això, que és molt cert, s'hi poden posar remeis que millorin la situació, la qual, a fi de comptes, el primer que perjudica és el mateix radiodient, i en moltes ocasions desorienta el presumpte comprador.

França, amb una política comercial encertada, ha fet molt en aquest sentit. Un altre dia ens ocuparem de com es podien establir ací mesures semblants que portessin la normalitat a les activitats comercials de la ràdio al nostre país.

J. G.

La ràdio a Alemanya

En un escorcoll realitzat a Berlín al domicili de persones que havien estat del partit socialista, la policia s'ha incautat de quatre aparells receptors «que permetien d'escollir estacions estrangeres»; els propietaris dels aparells han estat detinguts, donat que hi ha serioses presumpcions d'haver escoltat emissions estrangeres, les manifestacions de les quals eren hostils al govern hitlerian.

La nova Cambra radiofònica del Reich comença la seva activitat anunciant una gran acció de propaganda. Projecta la creació d'oficines de consulta gratuïta destinades a guiar els oients en la tria d'aparells. El disseny del ministre de la Propaganda, Goebbels, és que cada ciutadà del Reich sigui un oient, i a aquest fi es preveuen una sèrie de mitjans de propaganda.

Per ordre del propi Goebbels, són difosos cada dia programes de propaganda política destinats especialment a l'estranger. Hi ha també emissions especials destinades a Amèrica. Mitja hora cada dia, les emissions de propaganda són fetes en idiomes estrangers.

Del 17 al 18 del mes corrent, tindrà lloc a Berlín, sota el patronat del ministeri de la Propaganda, la X Exposició alemanya de T. S. F. Hi haurà un stand de televisió, organitzat en comú pel Reich i la indústria privada, i una altra instal·lació molt completa destinada a la lluita contra els paràsits. Una retrospectiva de la música mecànica, una mostra dels serveis de ràdio aplicats a la policia i als serveis sanitaris, completaran el programa.

La T. S. F. al Vaticà

A propòsit de l'estació de ràdio del Vaticà, el P. Yves de la Brière escriu a *Etudes*: «La T. S. F. a la Ciutat del Vaticà fa possibles i immediates les comunicacions directes entre l'Estat pontifici i la resta de l'univers sense passar pel territori italià. Així es procura, amb ple èxit, la garantia d'indivisió que el mateix accés a la mar només hauria obtingut d'una manera laboriosa i precària. La garantia de lliure comunicació amb els països llunyans mitjançant la T. S. F., serà completa quan estiga acabada la construcció, actualment en curs, d'una generatriu elèctrica al Vaticà; des d'aleshores, ja no dependrà del govern italià impossibilitat l'ús de la T. S. F. tallant el corrent elèctric. Havent adquirit la ràdio-difusió tant de valor en les condicions d'indivisió política de la Ciutat del Vaticà, es descobreix la importància i l'interès de la participació de la Santa Seu a les conferències i convenis internacionals de ràdio-difusió. És la salvaguarda més inèdita i més original de la Ciutat del Vaticà com Estat independent.»

El creuer de Balbo

Es interessant de saber quina ha estat la tasca de la ràdio en la preparació i l'execució del creuer transatlàntic de l'esquadra Balbo. Com que en la zona recorreguda pels hidroavions en el seu viatge d'Europa a Amèrica no hi ha estacions meteorològiques apropiades, ha calgut organitzar-ne.

Han estat instal·lats uns quants centres meteorològics a Irlanda, Islàndia, Groenlàndia i Labrador, i dos submarins italians i dos baleners anglesos han estat escalonats al llarg de l'itinerari transatlàntic. Les observacions fetes a hores fixes eren transmeses per ràdio, i reunides en butlletins meteorològics eren comunicades, per ràdio també, al comandant de l'esquadra.

Els centres i les estacions meteorològiques dels vaixells han funcionat doncs com estacions radiotelegràfiques per a la transmissió de les notícies i per a la direcció dels avions: en efecte, a conseqüència de la mala visibilitat, ha calgut que els avions recorreguessin llargues distàncies servint-se exclusivament del radiogoniòmetre.

Les emissions eren fetes amb una curta de dia i una llarga de nit, però modificant la longitud d'ona sempre que calia per a millorar els resultats de la transmissió.

PER AIXO, NO VALIA LA PENA DE NAUFRAGAR

Ella. — Mamà! (The New Yorker)

— Mira, més mandres que admiren la vista. De qualsevol cosa en diuen excursionistes! (The Humorist, Londres)

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

Les emissions de les quals vaig a parlar són les que tenen lloc per a les escoles o bé per als adults, l'educació dels quals tenen la finalitat de completar.

França. — A França no hi ha emissions per a les escoles. En canvi, els cursos i converses educatives són remarcablement organitzades i els professors i conferenciant són triats entre els més qualificats. Hi ha, sobretot, cursos de llengües estrangeres (anglès, alemany, espanyol) que són seguits per nombrosos oients.

Alemanya. — D'ençà que les possibilitats de la ràdio-difusió es manifestaren pels programes de la transmissió i de la recepció, els alemanys constituïren una *Deutsche Welle* encarregada especialment d'organitzar les emissions educatives. Nombroses escoles foren proveïdes d'aparells receptors i s'instituíren cursos i conferències que obtingueren un gran èxit: cursos d'idiomes (anglès, espanyol, italià), converses per a noies, conferències per a adults, consells sobre les professions o els mercats comercials, etc.

Austria. — L'estació de Viena ha organitzat, des de la seva creació, cursos d'anglès, de francès i d'italià, i conferències per als obrers.

Hongria. — S'hi difonen regularment cursos d'idiomes, lliçons d'estenografia i converses sobre els afers estrangers.

Holanda. — La radiofonia educativa està particularment desenvolupada a Holanda, on són difosos cursos de llengües estrangeres, lliçons de comptabilitat, d'estenografia, de costura i cuina, així com conferències tècniques per a obrers i empleats. Hi ha també lliçons i converses especials per als infants dels mariners que viuen als canals.

Bèlgica. — Hi tenen lloc emissions regulars per a infants i adults, de cursos i conferències de tècnica i d'educació.

Suïssa. — Suïssa ha organitzat sobretot cursos de llengües vives: anglès, francès, alemany i italià. Hi ha afegit lliçons d'esperanto.

Rússia. — Les emissions educatives són més desenvolupades a Rússia que enlloc més. El repartiment dels programes és el següent: propaganda política, 50 per 100; converses científiques o tècniques, 20 per 100; música i literatura, 30 per 100.

Polònia. — S'hi fa un ample ús de la T. S. F. amb finalitats educatives. Els professors i tot el cos ensenyant intervenen tant en l'elaboració dels programes com en les lliçons i converses.

Itàlia. — La música hi constitueix el principal element de les emissions educatives. La poesia és el tema de moltes conferències. Cursos de francès, anglès i alemany. Converses i lliçons per a infants. Igualment són difosos alguns cursos de les universitats.

Txecoslovàquia. — La radiofonia escolar hi és molt desenvolupada, i la majoria d'escoles compten amb aparells receptors. Hi ha igualment cursos per a adults, lliçons d'idiomes i converses tècniques per als treballadors.

Suècia. — Hi són particularment ben organitzats els cursos de llengües estrangeres:

anglès, francès, danès, alemany, noruec. Hi ha cursos i lliçons per a escolars i per a adults.

Dinamarca. — Són els cursos de llengües vives el que millor organitza: hi ha a Dinamarca, i són seguits àdhuc en els pobles més petits.

Noruega. — Es pot fer la mateixa observació que a Dinamarca. Els cursos d'idiomes alternen amb les converses per a escolars.

Estats Units. — La radiofonia educativa ha estat organitzada per un Comitè nacional consultiu que ha establert els programes i ha resolt la difícil qüestió econòmica trobant les subvencions necessàries per a cobrir les despeses d'emissió. Abunden les converses psicològiques. Moltes associacions religioses organitzen emissions dominicals. No hi ha lliçons pròpiament dites, sinó moltes conferències, algunes d'elles sobre temes indicats pel ministeri de l'Educació. Es difonen moltes obres de teatre per a la joventut.

Canadà. — El Comitè nacional de l'Educació ha organitzat una emissió de trenta minuts diaris, diumenges exceptuats. No s'hi tracta pas de temes estrictament educatius: es difon música i es donen conferències sobre qüestions capaces d'interessar el públic. En la reorganització actualment en curs, es preveu un gran lloc per a la ràdio educativa, amb lliçons per a les escoles i cursos per a adults.

Austràlia. — La majoria d'escoles primàries tenen receptors i les estacions de l'Estat difonen regularment converses per als infants.

Nova Zelanda. — D'acord amb els membres de l'ensenyament, hom ha començat la difusió de converses per a les escoles. A més a més, la Societat educativa obrera ha cooperat en l'organització de conferències que han estat favorablement acollides.

Àfrica del Sud. — Les emissions educatives són reduïdes a conferències d'higiene.

Índia. — A l'Índia i a Ceilan hi ha organitzades emissions educatives. A Calcutta es fan emissions diàries per a les escoles.

Japó. — El ministre de l'Educació i la Societat de Radiofonia s'ocupen activament d'organitzar converses educatives. Grups industrials i comercials cooperen eficaçment en l'organització.

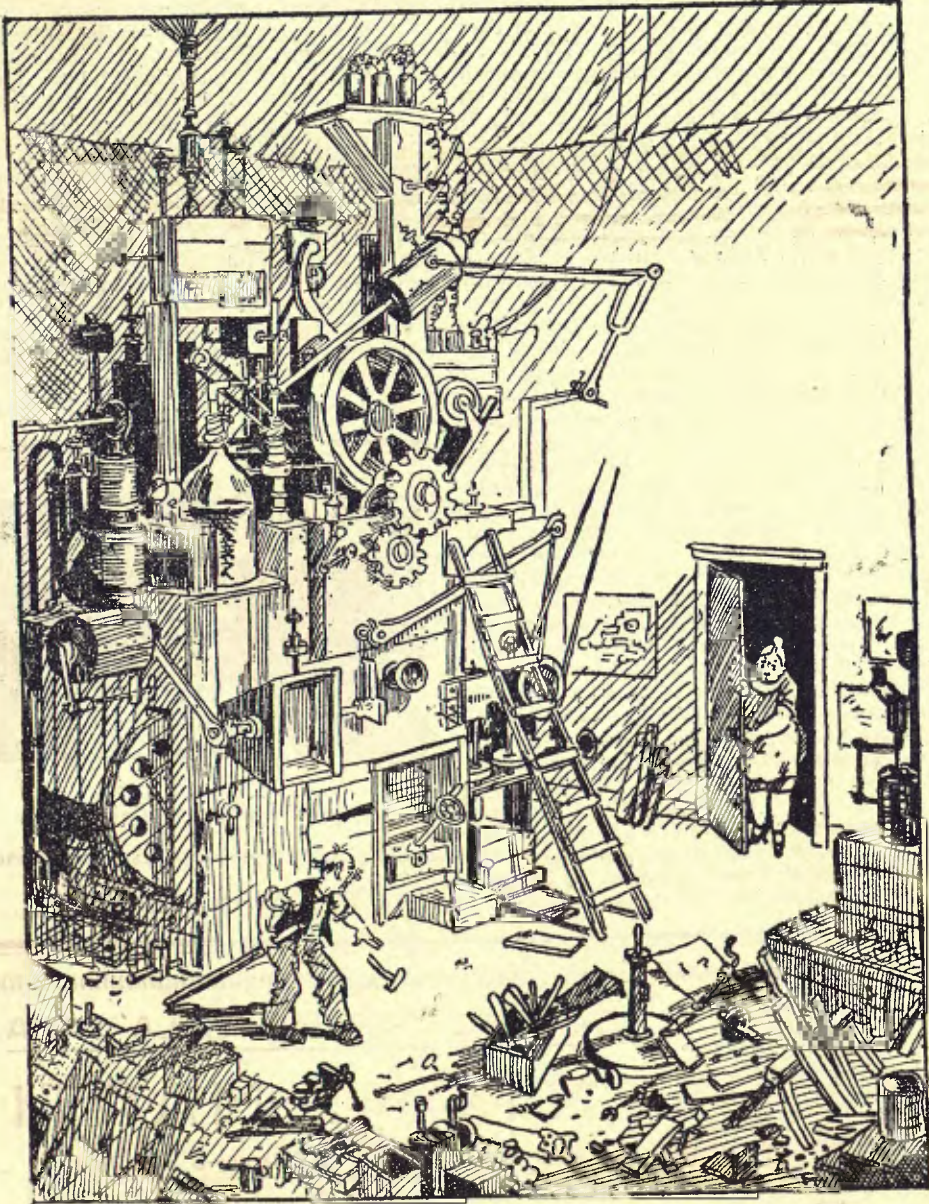
Xina. — Malgrat el període turbulent que travessa, a Xina hi ha emissions d'anglès i de xinès. Per a millor comprensió, hom posa a disposició dels oients, fullets impresos contenint els textos.

General CARTIER

(De Radio-Magazine.)

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijamas a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

La dona del gran inventor. — Enric, m'hauries d'adobar la rateta. (Life, Nova York)

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Corts Catalanes, 589 - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr. _____
que viu a _____
carrei _____ n.º _____ es subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

de _____ de 193 _____

Signatura

La Publicitat

Publica la informació
més completa, tant
internacional com
peninsular i local

Comentaris i col·la·
boració de les millors
signatures
Gràfics d'actualitat

Llegiu-la avui i cada dia